

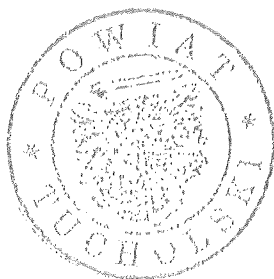
UCHWAŁA NR XV/93/2015
RADY POWIATU TUCHOLSKIEGO
z dnia 21 grudnia 2015 r.

w sprawie przyjęcia „Strategii rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Tucholskim na lata 2015-2021”.

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2015r. poz. 1445 j.t.) oraz art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2015r. poz. 163, poz. 693, poz.1058, poz.1240, poz.1310, poz.1607).

Rada Powiatu
uchwala, co następuje:

- §1. Przyjąć „Strategię rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Tucholskim na lata 2015-2021”, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.
- §2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Tucholskiego.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca
R a d y P o w i a t u

Małgorzata Oller

UZASADNIENIE

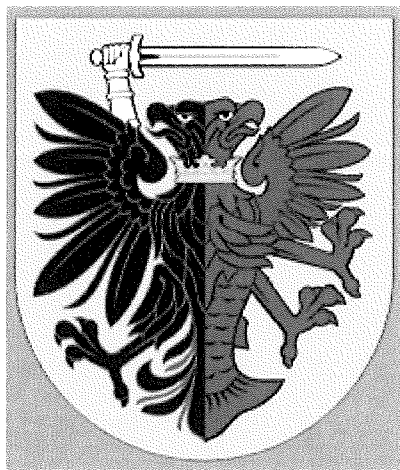
Do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych. Poprzednia strategia obowiązywała w latach 2008-2014. W związku z powyższym konieczne było przygotowanie i przyjęcie do stosowania aktualnej strategii rozwiązywania problemów społecznych opracowanej na lata 2015-2021. Realizacja strategii przyczyni się do poprawy ogólnej sytuacji społecznej mieszkańców powiatu znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej np. z powodu ubóstwa, niepełnosprawności, choroby, występującej w rodzinie przemocy. Cele określone w strategii wyznaczają kierunki działań jakie należy podjąć by rozwiązać aktualne problemy społeczne mieszkańców powiatu tucholskiego.

Uchwała została przyjęta 16 głosami za, przy braku głosów przeciwnych i wstrzymujących się.

Przewodnicząca
R a d y P o w i a t u

Małgorzata Oller

**Załącznik do uchwały Nr XV/93/2015
Rady Powiatu Tucholskiego
z dnia 21 grudnia 2015 r.**

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
POWIATU TUCHOLSKIEGO**

NA LATA 2015 - 2021

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Tuchola 2015 rok

Spis treści

I. Wstęp	3
II. Metodologia prac nad Strategią	5
III. Powiat tucholski – podstawowe informacje	6
IV. Zadania powiatu w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	11
V. Diagnoza głównych problemów społecznych	18
1. Ubóstwo	18
2. Bezrobocie	21
3. Niepełnosprawność i osoby starsze	23
4. Ochrona zdrowia	29
5. Edukacja	32
6. Bezpieczeństwo publiczne, przemoc domowa i uzależnienia	35
7. Piecza zastępcza	42
VI. Zasoby powiatu tucholskiego	45
VII. Analiza SWOT	50
VIII. Cele strategiczne rozwiązywania problemów społecznych	53
IX. Zarządzenie Strategią	63
X. Monitoring i ewaluacja	64
XI. Zakończenie	65

I. Wstęp

1. Zgodnie z art. 19 pkt. 1 Ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (Dz. U. z 2015r. poz. 163 z późn. zm.) zadaniem własnym powiatu jest opracowanie i realizacja powiatowej *Strategii rozwiązywania problemów społecznych*.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych powiatu jest dokumentem określającym podstawowe problemy społeczne występujące na terenie powiatu tucholskiego i działania zmierzające do minimalizacji tych trudności. Działania w ramach *Strategii*, pozwolą nie tylko na usuwanie przyczyn tkwiących często w sferze psychicznej i społecznej czy rozszerzenie form pomocy instytucjonalnej, ale również na skuteczne rozwiązanie problemów poszczególnych grup docelowych.

W „strategicznym modelu pomocy społecznej” istotną rolę odgrywa system wsparcia psychologicznego, poradnictwa prawnego, pedagogicznego, terapii i pracy wśród lokalnej społeczności. Problemy społeczne nie są cechą pojedynczych osób, ale całych środowisk, rodzin i grup społecznych. Systemowe podejście instytucji pomocowych daje szansę na rozwiązania strukturalne i skuteczne przywracanie osób do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.

Skuteczność realizacji *Strategii* będzie zależała od posiadanych i pozyskanych przez powiat oraz inne podmioty uczestniczące w realizacji *Strategii* środków finansowych. Dla osiągnięcia wyznaczonych w dokumencie celów równie ważna będzie szeroka, aktywna i skoordynowana współpraca przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

2. Rozwinięcie skrótów:

- 1) OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej;
- 2) GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej;
- 3) PUP – Powiatowy Urząd Pracy;
- 4) PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie;
- 5) Strategia – Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych;
- 6) GUS – Główny Urząd Statystyczny;
- 7) BDL – Bank Danych Lokalnych;
- 8) RCRS – Regionalne Centrum Rozwoju Społecznego;
- 9) KGW – Koło Gospodyń Wiejskich;

- 10) DPS – Dom Pomocy Społecznej;
- 11) SOW – Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie;
- 12) PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
- 13) FP – Fundusz Pracy;
- 14) UE – Unia Europejska.

II. Metodologia prac nad Strategią

1. Opracowanie *Strategii rozwiązywania problemów społecznych* powiatu tucholskiego na lata 2015-2021 zostało powierzone Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi.

2. Źródła pozyskania danych:

1) Dane zastane:

- a) opracowania własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi;
- b) Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2011-2014 dotyczące powiatu tucholskiego oraz poszczególnych gmin;
- c) Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

2) Dane wywołane:

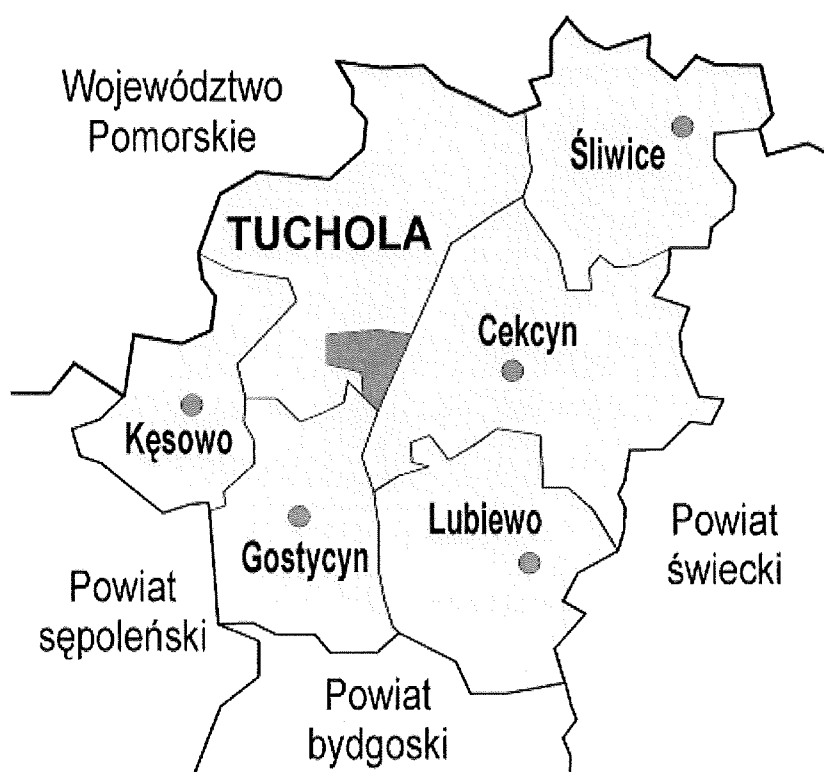
We wrześniu 2015 roku przeprowadzono badanie ankietowe. Formularz udostępniono na stronie internetowej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi oraz przesłano do Urzędu Miasta w Tucholi oraz ośrodków pomocy społecznej w powiecie tucholskim.

W badaniu wzięło udział 123 respondentów, którzy wskazywali podstawowe problemy występujące na terenie powiatu tucholskiego, ich źródła oraz możliwe rozwiązania tych trudności. Zebrane dane posłużyły do opracowania Strategii.

3) Konsultacje Strategii. Przeprowadzono konsultację projektu Strategii poprzez przesłanie jej do instytucji wspierających z terenu powiatu tucholskiego, w tym do gmin zgodnie z art. 19 ustawy o pomocy społecznej. Ponadto zamieszczono projekt Strategii na stronie internetowej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi w celu konsultacji społecznych. Zgłoszone uwagi zostały zamieszczone w Strategii.

III. Powiat tucholski – podstawowe informacje

Powiat tucholski, posiadający kilkusetletnie tradycje, utworzony został ponownie 1 stycznia 1999 roku na mocy Ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (Dz. U. 1998 r., Nr 96, poz. 603 z późn. zm.).

Grafika nr 1 Położenie powiat tucholskiego

Powiat tucholski położony jest w północnej części województwa kujawsko-pomorskiego, graniczy z powiatami: świeckim, sępoleńskim i bydgoskim w województwie kujawsko-pomorskim oraz chojnickim i starogardzkim w województwie pomorskim. Powiat zajmuje powierzchnię 1075 km² i jest zamieszkiwany przez 48.381 osób (stan na dzień 31.12.2014 r.¹). Siedzibą powiatu i jedynym miastem na jego terenie jest Tuchola.

¹ „Stan i struktura ludności oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym. Stan w dniu 31 XII 2014 r.”

<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc-ludnosc-stand-i-struktura-ludnosc-i-ruch-naturalny-w-przekroju-terytorialnym-stand-w-dniu-31-xii-2014-r-,6,17.html>, [dostęp: 17.11.2015]

W skład powiatu tucholskiego wchodzi 6 gmin:

- 1) gmina miejsko – wiejska: Tuchola;
- 2) gminy wiejskie: Cekcyn, Gostycyn, Kęsowo, Lubiewo i Śliwice.

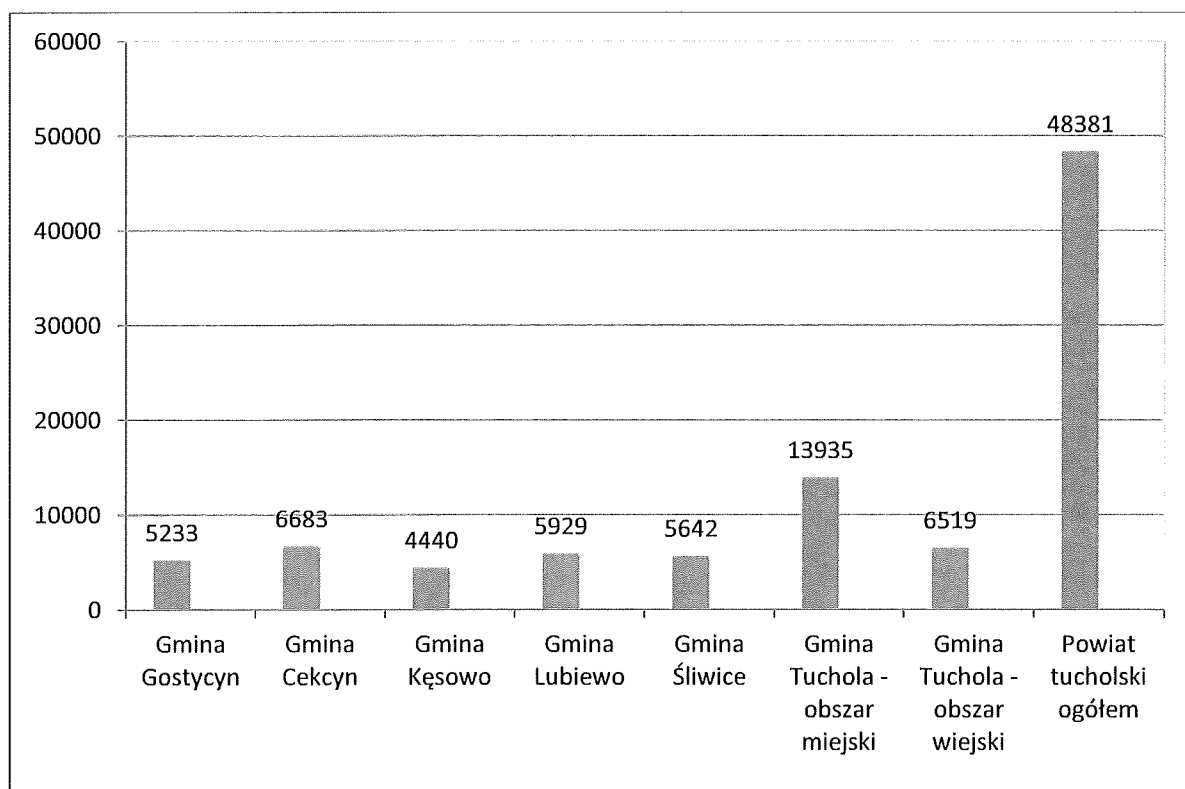
Dane statystyczne liczby ludności na lata 2012-2014

Tabela nr 1 przedstawia liczbę mieszkańców powiatu tucholskiego w latach 2012-2014

Rok	Liczba mieszkańców (tys.)
2012	48 327
2013	48 283
2014	48 381

Źródło: Stan i struktura ludności oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym, GUS²

Wykres nr 1 przedstawia liczbę mieszkańców w powiecie tucholskim w 2014 roku

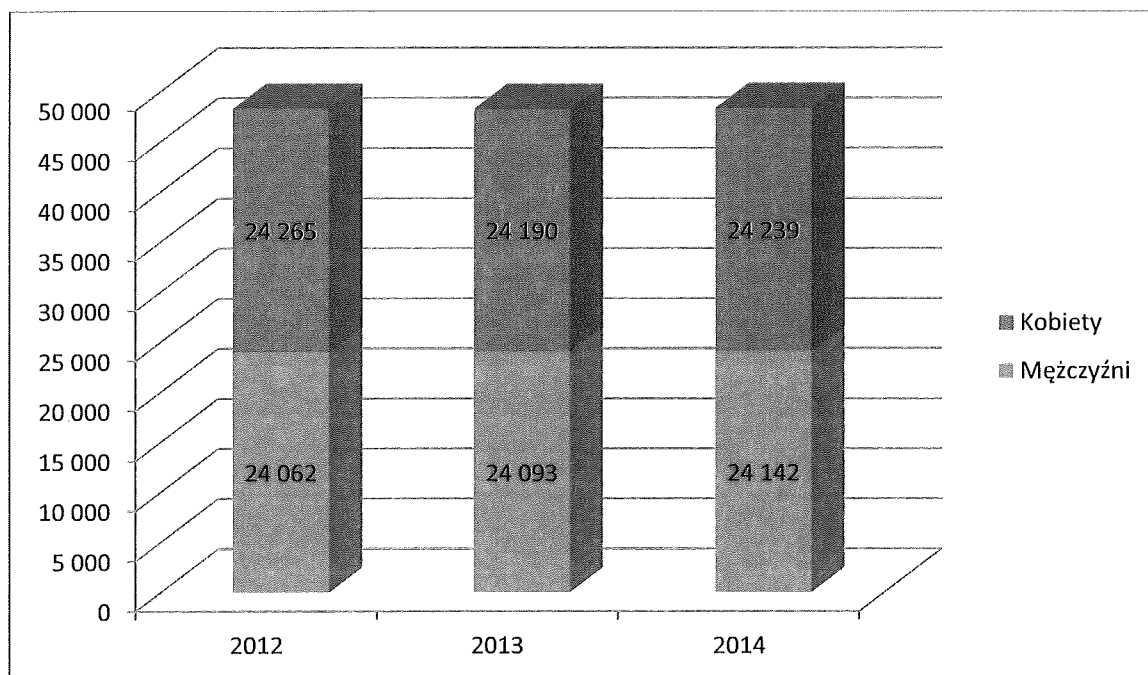
Źródło: Stan i struktura ludności oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym, GUS³

²<http://stat.gov.pl/>, [dostęp: 30.10.2015]

³Tamże, [dostęp: 30.10.2015]

W powiecie tucholskim najwięcej ludności zamieszkuje gminę Tuchola bo aż 41,16% mieszkańców całego powiatu (w tym obszar miejski 28,80% ogółu mieszkańców), należy więc ona do gmin dużych. Natomiast najmniej ludności zamieszkuje gminę Kęsowo (obszar wiejski) - 9,18% ludności powiatu i zaliczamy ją do gmin małych. Pozostałe gminy wchodziły w skład gmin średnich. Gęstość zaludnienia w powiecie tucholskim wynosi 45 osób na 1 km².

Wykres nr 2 przedstawia liczbę mieszkańców powiatu tucholskiego wg płci w latach 2012-2014

Źródło: Stan i struktura ludności oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym, GUS⁴

W strukturze ludności z podziałem na płeć obserwuje się nieznaczną nadwyżkę kobiet nad mężczyznami. W 2014 roku kobiety stanowiły ok. 50,1%, a mężczyźni ok. 49,9% ogółu mieszkańców.

⁴Tamże, [dostęp: 30.10.2015]

Struktura wiekowa ludności

Tabela nr 2 przedstawia liczbę mieszkańców powiatu tucholskiego w wieku przedprodukcyjnym z podziałem na płeć w latach 2012-2014

Wiek przedprodukcyjny (17 lat i mniej)		
Rok	Kobiety	Mężczyźni
2012	5 072	5 286
2013	4 924	5 272
2014	4 847	5 218

Źródło: BDL⁵

Tabela nr 3 przedstawia liczbę mieszkańców powiatu tucholskiego w wieku produkcyjnym z podziałem na płeć w latach 2012-2014

Wiek produkcyjny		
Rok	Kobiety	Mężczyźni
2012	14 216	16 557
2013	14 182	16 501
2014	14 151	16 469

Źródło: BDL⁶

Tabela nr 4 przedstawia liczbę mieszkańców powiatu tucholskiego w wieku poprodukcyjnym z podziałem na płeć w latach 2012-2014

Wiek poprodukcyjny		
Rok	Kobiety (powyżej 60 lat)	Mężczyźni (powyżej 65 lat)
2012	4 977	2 219
2013	5 084	2 320
2014	5 241	2 455

Źródło: BDL⁷

Z powyższych tabeli możemy zauważyć, że społeczeństwo powiatu tucholskiego jest stosunkowo młode. Wyraźnie widać wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym nad liczbą osób w wieku poprodukcyjnym. Analizując dane z 2014 roku udział liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (osoby do 17 roku życia) stanowił 20,80%, w wieku

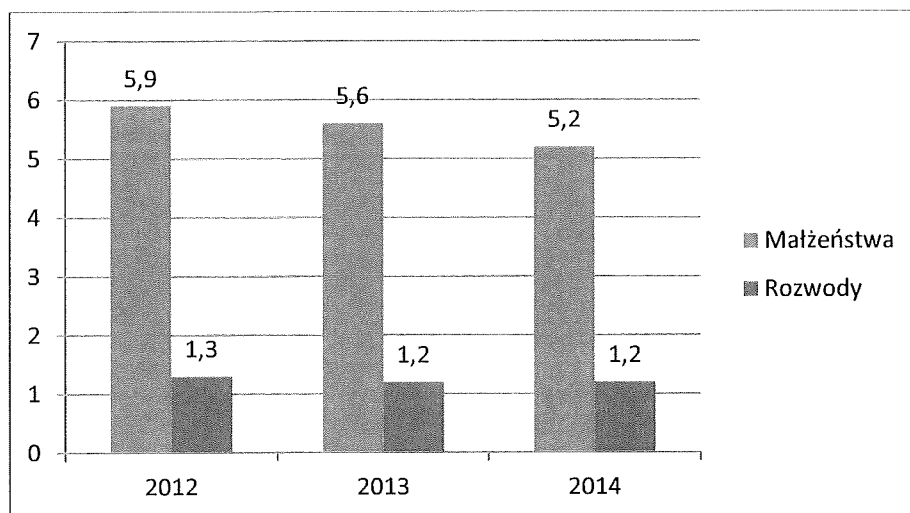
⁵http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks, [dostęp: 01.12.2015]

⁶Tamże, [dostęp: 01.12.2015]

⁷Tamże, [dostęp: 01.12.2015]

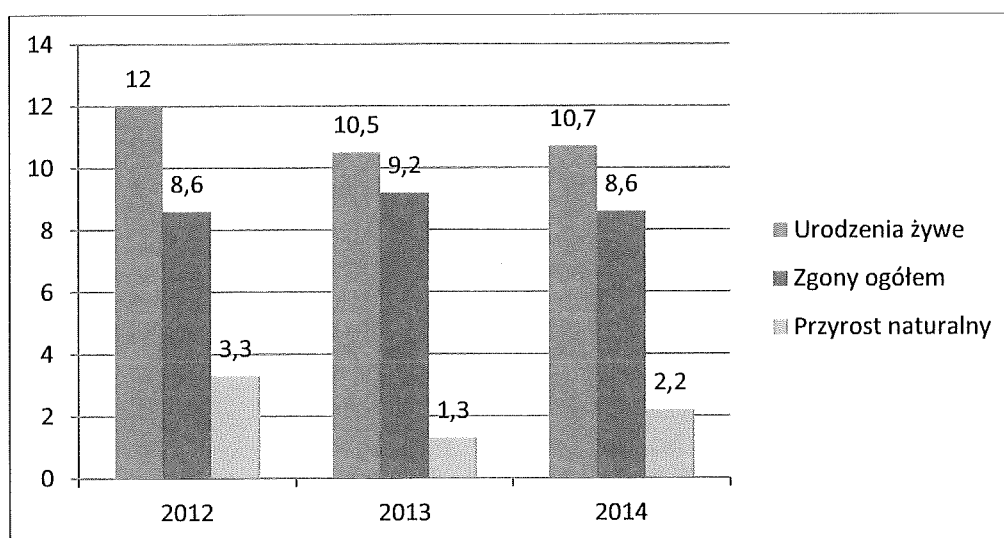
produkcyjnym (kobiety 18-59 lat, mężczyźni 18-64 lat) 63,29% oraz w wieku poprodukcyjnym (kobiety 60 lat i więcej, mężczyźni 65 lat i więcej) 15,91% ogółu mieszkańców. Porównując do poprzednich lat liczba osób w wieku przedprodukcyjnym minimalnie się zmniejszyła a wzrosła liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Natomiast ludność w wieku produkcyjnym utrzymuje się na podobnym poziomie.

Wykres nr 3 przedstawia dane dotyczące zawartych małżeństw oraz rozwodów na 1000 ludności w powiecie tucholskim na lata 2012-2014

Źródło: GUS⁸

Wykres nr 4 przedstawia dane dotyczące ruchu naturalnego na 1000 ludności w powiecie tucholskim na lata 2012-2014

Źródło: GUS⁹

⁸<http://stat.gov.pl/>, [dostęp: 24.11.2015]

IV. Zadania powiatu w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

1. Pomoc społeczna

Zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej określa Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r., poz. 163 z późn. zm.):¹⁰

1) Zadania własne (finansowane ze środków własnych powiatu):

- a) opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami;
- b) prowadzenie specjalistycznego poradnictwa;
- c) przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze;
- d) pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki w przystosowaniu się;
- e) pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub

⁹Tamże, [dostęp: 24.11.2015]

¹⁰ Teksty aktów prawnych za Internetowym Systemem Aktów Prawnych, <http://isap.sejm.gov.pl/>, [dostęp 27.11.2015]

- d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, mającym trudności w integracji ze środowiskiem;
- f) prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób;
- g) prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- h) prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej;
- i) udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach;
- j) szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu;
- k) doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu;
- l) podejmowanie innych działań wynikających z rozeznanych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- m) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- n) sporządzanie, zgodnie z art. 16a, oceny w zakresie pomocy społecznej;
- o) utworzenie i utrzymywanie powiatowego centrum pomocy rodzinie, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

2) Zadania zlecone z zakresu administracji rządowej (finansowane z budżetu państwa)

- a) pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy (...), w zakresie indywidualnego programu integracji, oraz opłacanie za te osoby składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- b) prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;

- c) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
- d) udzielanie cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a, pomocy w zakresie interwencji kryzysowej.

Za wykonywanie zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej odpowiadają powiatowe centra pomocy rodzinie.

2. Wspieranie rodziny i piecza zastępcza

Zadania powiatu w zakresie wspierania rodziny i organizacji pieczy zastępczej określają art. 180 i 181 Ustawy z dnia 09 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2015 r., poz. 332 z późn. zm.):

1) zadania własne:

- a) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych;
- b) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- c) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
- d) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- e) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
- f) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;

- g) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania grup wsparcia) specjalistycznego poradnictwa;
- h) powoływanie centrów administracyjnych do obsługi placówek opiekuńczo-wychowawczych [zapis wchodzi w życie z dniem 02.01.2016 r.];
- i) wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
- j) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;
- k) prowadzenie rejestru danych, o którym mowa w art. 46;
- l) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;
- m) finansowanie:
 - świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu;
 - pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne;
 - szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;
- n) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3;

- o) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w art. 193 ust. 8.

2) Zadania zlecone z zakresu administracji rządowej:

- a) realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz rządowego programu, o którym mowa w art. 187a ust. 1;
- b) finansowanie pobytu w pieczy zastępczej osób, o których mowa w art. 5 ust. 3.

3. Wsparcie osób z niepełnosprawnością

Zadania powiatu na rzecz osób z niepełnosprawnością określa art. 35a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r., nr 127, poz. 721 z późn. zm.):

- 1) opracowywanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:
 - a) rehabilitacji społecznej;
 - b) rehabilitacji zawodowej i zatrudniania;
 - c) przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.
- 2) współpraca z instytucjami administracji rządowej i samorządowej w opracowywaniu i realizacji programów, o których mowa w pkt 1;
- 3) udostępnianie na potrzeby Pełnomocnika i samorządu województwa oraz przekazywanie właściwemu wojewodzie uchwalonych przez radę powiatu programów, o których mowa w pkt 1, oraz rocznej informacji z ich realizacji;
- 4) podejmowanie działań zmierzających do ograniczania skutków niepełnosprawności;
- 5) opracowywanie i przedstawianie planów zadań i informacji z prowadzonej działalności oraz ich udostępnianie na potrzeby samorządu województwa;
- 6) współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób;

- 7) finansowanie z Funduszu wydatków na instrumenty lub usługi rynku pracy określone w ustawie o promocji, w odniesieniu do osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu;
- 8) dofinansowanie:
 - a) uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych;
 - b) sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych;
 - c) zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów;
 - d) likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
 - e) rehabilitacji dzieci i młodzieży;
 - f) usług tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika.
- 9) dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej;
- 10) pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych, ich szkolenie oraz przekwalifikowanie;
- 11) przyznawanie środków, o których mowa w art. 12a;
- 12) realizacja zadań, o których mowa w art. 26, art. 26d i art. 26e;
- 13) zlecanie zadań zgodnie z art. 36;
- 14) kierowanie osób niepełnosprawnych, które wymagają specjalistycznego programu szkolenia oraz rehabilitacji leczniczej i społecznej, do specjalistycznego ośrodka szkoleniowo-rehabilitacyjnego lub innej placówki szkoleniowej;
- 15) współpraca z organami rentowymi w zakresie wynikającym z odrębnych przepisów;
- 16) doradztwo organizacyjno-prawne i ekonomiczne w zakresie działalności gospodarczej lub rolniczej podejmowanej przez osoby niepełnosprawne;
- 17) współpraca z właściwym terenowo inspektorem pracy w zakresie oceny i kontroli miejsc pracy osób niepełnosprawnych.

Zadania powiatu z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej realizują powiatowe centra pomocy rodzinie i powiatowe urzędy pracy.

4. Przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie

Głównym aktem prawnym regulującym zadania powiatu w zakresie przeciwdziałania przemocy z rodzinie jest Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005, nr. 180 poz. 1493 z późn. zm.).

1) zadania własne powiatu:

- a) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie;
- b) promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- c) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- d) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

2) zadania z zakresu administracji rządowej:

- a) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- b) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- c) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- d) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

V. Diagnoza głównych problemów społecznych

1. Ubóstwo

Ubóstwo można zdefiniować jako stały brak środków (materialnych) wystarczających do zaspokojenia podstawowych potrzeb jednostki. Przy czym zakres potrzeb podstawowych jest zmienny i często określa się go w odniesieniu do ogólnych warunków życia na danym obszarze (kraju). Zbliżonym i często używanym zamiennie pojęciem jest wykluczenie społeczne, które nie ogranicza się jednak tylko do materialnych niedostatków, ale także obejmuje inne czynniki rzutujące na sytuację jednostki (np. niepełnosprawność, brak pracy). Na potrzeby strategii pozostano jednak przy klasycznej definicji ubóstwa, pozostałe czynniki mogące skutkować wykluczeniem społecznym analizowane są w innych częściach dokumentu. Analizy zjawiska ubóstwa wyróżniają poziom ubóstwa skrajnego, którego próg stanowi minimum egzystencji, a życie poniżej tego poziomu prowadzi do biologicznego wyniszczenia (w IV kwartale 2014 r. dla gospodarstwa jednoosobowego minimum egzystencji wyniosło 540 zł, dla gospodarstwa 4 osobowego – 1.458 zł). Kolejną kategorią używaną do analizy zjawiska ubóstwa jest ustawowa granica ubóstwa – kwota na osobę w gospodarstwie domowym, który uprawnia do otrzymywania świadczeń pomocy społecznej (w 2014 r. – dla osoby samotnie gospodarującej 542 zł, dla osoby w gospodarstwie wieloosobowym – 456 zł). Próg ubóstwa relatywnego ustala się biorąc pod uwagę 50% średnich wydatków ogółu gospodarstw domowych.¹¹

Na zagrożenie ubóstwem ma wpływ przede wszystkim sytuacja na rynku pracy – najbardziej zagrożone ubóstwem są gospodarstwa domowe utrzymujące się z innych niezarobkowych źródeł utrzymania (poza emerytami i rencistami). Są to przede wszystkim osoby bezrobotne, dla których głównym źródłem utrzymania są świadczenia pomocy społecznej. Na kolejnych miejscach znajdują się renciści i rolnicy. Zagrożenie ubóstwem jest także skorelowane z liczbą osób w gospodarstwie domowym – aż 26,9% gospodarstw domowych składających się z małżeństwa i minimum 4 dzieci żyło w Polsce w 2014 roku poniżej granicy ubóstwa skrajnego. Ubóstwo jest także związane z wielkością zamieszkiwanej miejscowości – najwyższa stopa ubóstwa jest w miastach do 20 tys. mieszkańców oraz na wsi. Kolejnym ważnym czynnikiem w analizie ubóstwa w Polsce jest liczba osób niepełnosprawnych w gospodarstwie domowym. Zagrożenie ubóstwem

¹¹ Ubóstwo ekonomiczne w Polsce w 2014 r. opracowanie sygnałne GUS, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-opieka-spoleczna/ubostwo-ekonomiczne-w-polsce-w-2014-r-,14,2.html>, [dostęp: 18.11.2015]

jest wyraźnie wyższe w przypadku gospodarstw, których głównym żywicielem jest osoba z niepełnosprawnością (10,2% gospodarstw poniżej granicy ubóstwa skrajnego) oraz w których wychowywane jest przynajmniej jedno dziecko do 16 lat z orzeczoną stopniem niepełnosprawności (14,6%)¹².

Również wyniki badania przeprowadzonego na potrzeby opracowania strategii wskazują na podobne trendy w powiecie tucholskim. Ankietowani wskazywali, że najczęstsze przyczyny popadania w ubóstwo to bezrobocie, uzależnienia, choroby oraz niedostosowanie społeczne. Ponad 53% respondentów odpowiedziało, że na terenie naszego powiatu jest dużo osób ubogich.

Analizując powyższe dane należy stwierdzić, że powiat tucholskim jest poważnie zagrożony ubóstwem. Jego skalę i podstawowe trendy obrazują poniższe tabele.

Dane o korzystających z pomocy i wsparcia w powiecie tucholskim w latach 2012-2014

Tabela nr 5 przedstawia liczbę osób, którym przyznano decyzją świadczenie z pomocy społecznej w powiecie tucholskim w latach 2012-2014

Rok	Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia w OPS i GOPS					
	OPS Tuchola	GOPS Gostycyn	GOPS Cekcyn	GOPS Lubiewo	GOPS Kęsowo	GOPS Śliwice
2012	2 041	396	502	420	410	577
2013	2 005	345	567	494	541	590
2014	1 906	218	547	444	210	560

Źródło: RCRS Toruń¹³, OPS i GOPS¹⁴

¹²Tamże, [dostęp: 18.11.2015]

¹³http://www.rcrs.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=763&Itemid=187

http://www.rcrs.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=1150&Itemid=226, [dostęp: 30.10.2015]

¹⁴dane pozyskane z OPS i GOPS

Tabela nr 6 przedstawia % osób, którym przyznano pomoc w formie pieniężnej w gminach w ogólnej liczbie osób, którym przyznano decyzją świadczenie z pomocy społecznej w gminach powiatu tucholskiego na lata 2012-2014

Rok	% osób korzystających z pomocy i wsparcia w OPS i GOPS					
	OPS Tuchola	GOPS Gostycyn	GOPS Cekcyn	GOPS Lubiewo	GOPS Kęsowo	GOPS Śliwice
2012	34 %	61 %	49 %	35 %	45 %	34 %
2013	70 %	59 %	49 %	34 %	56 %	34 %
2014	68 %	100 %	44 %	47,5 %	99 %	36,8 %

Źródło: RCRS Toruń¹⁵, OPS i GOPS¹⁶

Tabela nr 7 przedstawia liczbę rodzin korzystających z pomocy społecznej w powiecie tucholskim na lata 2012-2014

Rok	Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia w OPS i GOPS					
	OPS Tuchola	GOPS Gostycyn	GOPS Cekcyn	GOPS Lubiewo	GOPS Kęsowo	GOPS Śliwice
2012	895	225	267	230	220	290
2013	910	291	317	262	420	311
2014	927	218	287	255	210	302

Źródło: RCRS Toruń¹⁷, OPS i GOPS¹⁸

Tabela nr 8 przedstawia liczbę osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w powiecie tucholskim na lata 2012-2014

Rok	Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy i wsparcia w OPS i GOPS					
	OPS Tuchola	GOPS Gostycyn	GOPS Cekcyn	GOPS Lubiewo	GOPS Kęsowo	GOPS Śliwice
2012	2 560	756	946	885	787	1 133
2013	2 579	989	1 113	1 002	1 494	1 193
2014	2 605	672	1 014	979	669	1 115

Źródło: RCRS Toruń¹⁹, OPS i GOPS²⁰

¹⁵Tamże, [dostęp: 30.10.2015]

¹⁶Tamże

¹⁷Tamże, [dostęp: 30.10.2015]

¹⁸Tamże

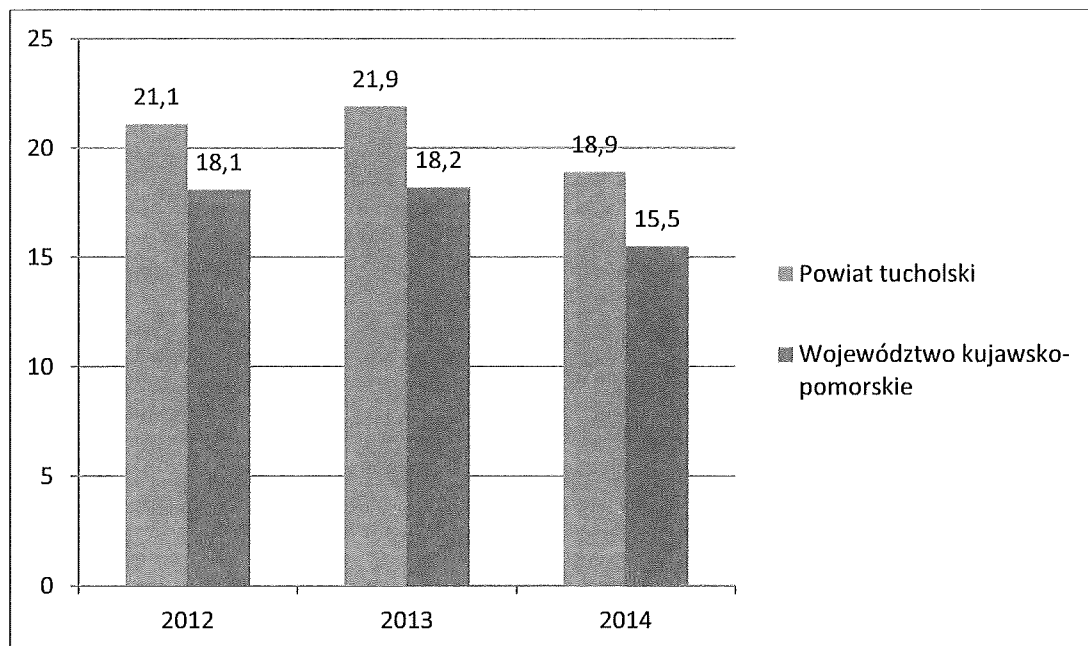
Zjawisko ubóstwa jest wielowymiarowe i zależne od wielu czynników. Na kolejnych stronach przedstawiono analizę głównych przyczyn popadania w ubóstwo.

2. Bezrobocie

Aktywność zawodowa ma kluczowy wpływ na występowanie problemów społecznych. Brak pracy zarobkowej skutkuje trudnościami materialnych, zwiększonym ryzykiem popadnięcia w ubóstwo, ogranicza również aktywność społeczną. Bezrobocie może powodować obniżenie samooceny, zniechęcać do wchodzenia w interakcje. Negatywne skutki braku pracy oddziałują na całą rodzinę, często stanowią główną przyczynę problemów z uzależnieniami i konfliktów z prawem.

Również uczestnicy badania ankietowego wskazali bezrobocie jako główną przyczynę występowania problemów społecznych na terenie powiatu tucholskiego (odpowiedziało tak 69,92% respondentów).

Wykres nr 5 przedstawia stopę bezrobocia w powiecie tucholskim na tle województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2012-2014

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu²¹

¹⁹Tamże, [dostęp: 30.10.2015]

²⁰Tamże

²¹http://wup.torun.pl/urzed/statystyki/stopa-bezrobocia-w-wojewodztwie/?page_stat=30
http://wup.torun.pl/urzed/statystyki/stopa-bezrobocia-w-wojewodztwie/?page_stat=21

Stopa bezrobocia na terenie powiatu tucholskiego jest znacząco wyższa niż w województwie kujawsko-pomorskim. Porównując dane za lata 2013 i 2014 widać jednak jej wyraźne obniżenie, co ważne spadek tego wskaźnika jest nieznacznie wyższy niż średnia dla województwa kujawsko-pomorskiego w tym okresie.

Tabela nr 9 przedstawia liczbę osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Tucholi z wyszczególnieniem na kategorie w latach 2012-2014

l.p.	Wyszczególnienie	Bezrobotni wg stanu w dniu 31.12.2012 r.	Bezrobotni wg stanu w dniu 31.12.2013 r.	Bezrobotni wg stanu w dniu 31.12.2014 r.
		Liczba	Liczba	Liczba
1.	Liczba bezrobotnych ogółem	3807	3988	3377
2.	Bezrobotne kobiety	2050	2175	1905
3.	Bezrobotni uprawnieni do zasiłku	781	719	613
4.	Bezrobotni do 25 roku życia	1051	1033	750
5.	Bezrobotni powyżej 50 roku życia	596	736	678
6.	Długotrwale bezrobotni	2022	2243	2004
7.	Bezrobotni niepełnosprawni	298	274	264
8.	Bezrobotni bez kwalifikacji	1016	1269	1063
9.	Bezrobotni bez doświadczenia zawodowego	959	1014	796

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Tucholi²²

Struktura bezrobotnych zawarta w powyższej tabeli odzwierciedla ogólny trend spadku liczby osób bezrobotnych w powiecie. Należy jednak zauważyć, porównując lata 2012 i 2014, że spadek ten nie dotyczy grupy najbardziej defaworyzowanej. Liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia oraz bezrobotnych bez kwalifikacji wzrosła w 2014 roku w porównaniu do 2012 roku, natomiast tylko nieznacznie spadła liczba osób długotrwale bezrobotnych (przy jednoczesnym wyraźnym spadku ogólnej liczby osób bezrobotnych). Oznacza to, że działania aktywizujące powinny być kierowane przede wszystkim do tych grup. Z tabeli wynika także, że maleje odsetek bezrobotnych posiadających prawo do zasiłku (od 20,5% w 2012 roku do 18,1% w 2014 roku). Wśród ogólnej liczby osób bezrobotnych

http://wup.torun.pl/urzed/statystyki/stopa-bezrobocia-w-wojewodztwie/?page_stat=9, [dostęp: 30.10.2015]

²²<http://www.pup.tuchola.pl/statystyki/tabela>, [dostęp: 30.10.2015]

7,81%. to osoby niepełnosprawne. Niepełnosprawność najczęściej spowodowana jest upośledzeniem narządu ruchu, chorobami neurologicznymi, chorobami narządu wzroku i chorobami psychicznymi. Prawie $\frac{1}{4}$ zarejestrowanych bezrobotnych nie posiada doświadczenia zawodowego (nie przepracowało okresu co najmniej 6 miesięcznego okresu).

Najważniejszą jednostką powołaną do przeciwdziałania bezrobociu w powiecie tucholskim jest Powiatowy Urząd Pracy w Tucholi. Podstawowym aktem prawnym określającym działania w tym zakresie jest Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2015 r. poz. 149 z późn. zm.). Zgodnie z tym dokumentem, każda osoba bezrobotna zaliczana jest do jednego z trzech profili, w zależności od sytuacji na rynku pracy i szans na podjęcie zatrudnienia. Na tej podstawie podejmuje się konkretne działania – od pośrednictwa pracy, dofinansowania szkoleń i innych podstawowych instrumentów oferowanych osobom, które mają szanse na szybkie podjęcie zatrudnienia, po udział w pełnych programach aktywizujących realizowanych przez PUP wspólnie z ośrodkami pomocy społecznej – w przypadku osób znacznie oddalonych od rynku pracy.

Działania zmierzające do obniżenia stopy bezrobocia nie są domeną tylko urzędów pracy. W ostatnich latach, wykorzystując środki Unii Europejskiej, podobne działania podejmowały także jednostki organizacyjne pomocy społecznej czy placówki oświaty. Jednym z przykładów takich projektów jest utworzenie przez Powiat Tucholski Zakładu Aktywności Zawodowej w Tucholi, jednostki ekonomii społecznej, która łączy zadania aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych. Bardzo ważna i wymagająca intensyfikacji jest współpraca jednostek publicznych zajmujących się aktywizacją zawodową z pracodawcami, dzięki czemu działania aktywizacyjne dostosowane są do realnych potrzeb rynku pracy. Przykładami takiej współpracy jest wykorzystywanie takich instrumentów jak prace interwencyjne, roboty publiczne, dofinansowanie utworzenia miejsc pracy czy refundacja części kosztów zatrudniania osób niepełnosprawnych.

3. Niepełnosprawność i osoby starsze

1. Osoby niepełnosprawne

Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnością jest kolejnym z ważnych zadań powiatu. Zgodnie z Ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011, nr 127, poz. 721 z późn. zm.) niepełnosprawność to „trwała lub okresowa niezdolność do wypełniania ról

społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu...”. Niepełnosprawność zatem ogranicza aktywność zawodową i społeczną osób nią dotkniętych. Celem działań podejmowanych w tym obszarze jest stworzenie takich warunków, by niepełnosprawność nie skutkowała izolacją i biernością, zarówno w sferze zawodowej jak i społecznej. Ciągłe najbardziej wiarygodnym źródłem o liczbie osób niepełnosprawnych pozostaje Narodowy Spis Powszechny z 2011 roku, według którego w powiecie tucholskim mieszkało 6637 osób niepełnosprawnych²³ (liczba ta obejmuje zarówno osoby niepełnosprawne prawnie jak i osoby biologicznie niepełnosprawne – bez „urzędowego” potwierdzenia tego faktu). Trudności w oszacowaniu liczby osób niepełnosprawnych są wynikiem braku spójności w systemie orzekania. Własne procedury w tym zakresie mają powiatowe zespoły d.s. orzekania o niepełnosprawności, wydające orzeczenia o zaliczeniu do jednego z czterech stopni o niepełnosprawności (znacznym, umiarkowanym, lekkim, o niepełnosprawności przed 16 rokiem życia) oraz organy orzecznicze ZUS, KRUS czy MSW. Oficjalne statystyki nie obejmują także osób, które z różnych przyczyn nie zostały zaliczone do osób niepełnosprawnych przez żaden w wyżej wymienionych organów. Problemy opisane wyżej są o tyle istotne, że możliwość skorzystania ze wsparcia jest warunkowana przez posiadanie właściwego orzeczenia.

Tabela nr 10 przedstawia liczbę wydanych orzeczeń w powiecie tucholskim w latach 2012-2014

Rok	Liczba wydanych orzeczeń
2012	1697
2013	1577
2014	1713

Źródło: Sprawozdanie z działalności powiatowego zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności²⁴

Za realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych finansowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w powiecie tucholskim odpowiada Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi, natomiast z zakresu rehabilitacji zawodowej Powiatowy Urząd Pracy w Tucholi. W ramach środków otrzymanych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych realizowane są następujące zadania:

²³ Bank Danych Lokalnych GUS, http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks, [dostęp: 27.11.2015]

²⁴ http://bippowiat.tuchola.pl/?cid=1025&bip_id=8689, [dostęp: 23.11.2015]

Zadania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi:

- 1) dofinansowanie działalności warsztatów terapii zajęciowej (na terenie powiatu funkcjonują warsztaty terapii zajęciowej w Tucholi dla 40 osób);
- 2) dofinansowanie do zakup sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych (Tabela nr 11);
- 3) dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych (Tabela nr 12);
- 4) dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się (Tabela nr 13);
- 5) dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych (Tabela nr 14).

Tabela nr 11 przedstawia liczbę wypłaconych dofinansowań na zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym w powiecie tucholskim na IV kwartał na lata 2012-2014

Rok	Liczba osób
2012	877
2013	688
2014	770

Źródło: Opracowanie własne PCPR

Tabela nr 12 przedstawia liczbę wypłaconych dofinansowań na uczestnictwo w turnusach rehabilitacyjnych w powiecie tucholskim na IV kwartał na lata 2012-2014

Rok	Liczba osób
2012	499
2013	97
2014	137

Źródło: Opracowanie własne PCPR

Tabela nr 13 przedstawia liczbę wypłaconych dofinansowań na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się w powiecie tucholskim na IV kwartał na lata 2012-2014

Rok	Liczba osób
2012	75
2013	17
2014	29

Źródło: Opracowanie własne PCPR

Tabela nr 14 przedstawia liczbę zawartych umów oraz wypłaconych dofinansowań do sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych w powiecie tucholskim na IV kwartał na lata 2012-2014

Rok	Zawarte umowy	Liczba osób
2012	10	509
2013	10	390
2014	16	698

Źródło: Opracowanie własne PCPR

Zadania Powiatowego Urzędu Pracy w Tucholi:

- 1) zwrot kosztów wyposażenia stanowisk pracy (Tabela nr 15);
- 2) finansowanie szkoleń organizowanych przez kierownika powiatowego urzędu pracy (Tabela nr 16);
- 3) jednorazowe dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesionej do spółdzielni socjalnej (Tabela nr 17);
- 4) zwrot dodatków na instrumenty i usługi rynku pracy dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i nie pozostających w zatrudnieniu (Tabela nr 18).

Tabela nr 15 przedstawia liczbę wyposażonych stanowisk pracy w powiecie tucholskim w latach 2012-2014

Rok	Liczba stanowisk PFRON	Liczba stanowisk FP
2012	0	13
2013	4	17
2014	3	14

Źródło: PUP

Tabela nr 16 przedstawia liczbę osób, które ukończyły szkolenia organizowane przez kierownika powiatowego urzędu pracy w Tucholi w latach 2012-2014

Rok	Liczba osób PFRON	Liczba osób FP
2012	0	1
2013	0	0
2014	2	3

Źródło: PUP

Tabela nr 17 przedstawia liczbę wypłaconych dofinansowań na rozpoczęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej w powiecie tucholskim w latach 2012-2014

Rok	Liczba osób PFRON	Liczba osób FP
2012	1	3
2013	1	2
2014	2	0

Źródło: PUP

Tabela nr 18 przedstawia liczbę osób, korzystających z instrumentów i usług rynku pracy dla osób niepełnosprawnych poszukujących i nie pozostających w zatrudnieniu, w powiecie tucholskim w latach 2012-2014

Rok	Liczba osób PFRON	Liczba osób FP
2012	4	73
2013	2	54
2014	3	46

Źródło: PUP

Dom Pomocy Społecznej

Kolejnym istotnym zadaniem powiatu w zakresie łagodzenia skutków niepełnosprawności i długotrwałych chorób jest prowadzenie domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym. Na terenie powiatu tucholskiego funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej w Wysokiej. Celem działania Domu jest zapewnienie jego mieszkańcom całodobowej opieki, zaspokojenie niezbędnych potrzeb bytowych, pielęgnacyjnych, społecznych, kulturalnych i religijnych, stworzenie warunków bezpiecznego i godnego życia, aktywizowanie mieszkańców oraz współpracowanie z osobami fizycznymi i prawnymi oraz organizacjami pozarządowymi. Zakres opieki i usług świadczonych na rzecz mieszkańców dostosowany jest do ich indywidualnych potrzeb i możliwości psychofizycznych oraz możliwości finansowo - organizacyjnych Domu.

Dom świadczy podstawowe usługi:

1) W zakresie potrzeb bytowych zapewniających:

- a) miejsce zamieszkania;

- b) wyżywienie zgodne z obowiązującymi normami, miejscem i ustalonymi godzinami;
- c) utrzymanie czystości.

2) Opiekuńcze polegające na:

- a) udzieleniu pomocy w podstawowych czynnościach życiowych mieszkańca;
- b) pielęgnacji;
- c) niezbędnej pomocy w załatwianiu spraw osobistych.

3) Wspomagające polegające na:

- a) umożliwieniu udziału mieszkańców w terapii zajęciowej;
- b) podnoszeniu sprawności i aktywizowaniu mieszkańców Domu;
- c) umożliwieniu zaspokojenia potrzeb religijnych i kulturalnych;
- d) zapewnieniu warunków do rozwoju samorządności mieszkańców Domu;
- e) stymulowaniu nawiązywania, utrzymywania oraz rozwijania kontaktu z rodziną i społecznością lokalną;
- f) działaniu zmierzającym do usamodzielnienia mieszkańca Domu, w miarę jego możliwości;
- g) pomocy usamodzielniającemu się mieszkańcowi Domu w podjęciu pracy, szczególnie mającej charakter terapeutyczny, w przypadku osób spełniających do takiego usamodzielnienia;
- h) zapewnieniu bezpiecznego przechowywania środków pieniężnych i przedmiotów wartościowych;
- i) finansowaniu mieszkańcowi Domu nie posiadającego dochodu wydatków na niezbędne przedmioty osobistego użytku, w kwocie nie przekraczającej 30% zasiłku stałego, o którym mowa w przepisach ustawy o pomocy społecznej;
- j) zapewnieniu przestrzegania praw mieszkańców Domu oraz dostępności do informacji o tych prawach;
- k) sprawnym wnoszeniu i załatwianiu skarg i wniosków mieszkańców Domu.²⁵

²⁵http://www.bippowiat.tuchola.pl/?cid=803&bip_id=5356, [dostęp: 27.11.2015]

Tabela nr 19 przedstawia liczbę przebywających mieszkańców w Domu Pomocy Społecznej w Wysokiej na IV kwartał na lata 2012-2014

Rok	Liczba osób
31.12.2012	47
31.12.2013	46
31.12.2014	46

Źródło: Sprawozdanie z działalności DPS²⁶

2. Osoby starsze

Zagadnienie zmiany struktury demograficznej społeczeństwa polskiego jest tematem często poruszonym w dyskursie publicznym. Prognozy Głównego Urzędu Statystycznego wskazują, że do 2050 roku liczba osób w wieku powyżej 65 lat zwiększy się o 5,4 mln.²⁷

Trendy w strukturze demograficznej ludności wymuszają zmiany nie tylko w zakresie prawa pracy czy systemu ubezpieczeń społecznych ale także wymagają stworzenie infrastruktury społecznej dla osób starszych. W powiecie tucholskim, poza wyżej opisanym Domem Pomocy Społecznej w Wysokiej (przy czym jest to placówka dla osób przewlekle somatycznie chorych) w zakresie aktywizacji osób starszych najszerzej działają organizacje pozarządowe. Są to oddział i koła Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Stowarzyszenie Klub Seniora „Jesień”, Uniwersytet III Wieku i inne. Brak jest natomiast infrastruktury zapewniającej dzienną opiekę nad osobami starszymi.

4. Ochrona zdrowia

Zapewnienie dobrego stanu zdrowia, właściwej profilaktyki i szybkiego dostępu do usług medycznych jest jednym z podstawowych warunków prawidłowego funkcjonowania społeczności lokalnej. Organizacja opieki zdrowotnej wychodzi poza ramy niniejszej Strategii, jednak w dużej części dostępność do świadczeń opieki medycznej jest warunkiem prawidłowej realizacji działań w innych obszarach, w szczególności w zakresie działań profilaktycznych.

²⁶ bippowiat.tuchola.pl/, [dostęp: 27.11.2015]

²⁷ Sytuacja demograficzna osób starszych i konsekwencje starzenia się ludności Polski w świetle prognozy na lata 2014-2050. <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/sytuacja-demograficzna-osob-starszych-i-konsekwencje-starzenia-sie-ludnosci-polski-w-swietle-prognozy-na-lata-2014-2050,18,1.html>, Warszawa, [dostęp 27.11.2015]

Tabela nr 20 przedstawia podstawowe dane dotyczące opieki medycznej w powiecie tucholskim na lata 2012-2014

Rok	Liczba udzielonych porad lekarskich	Liczba przychodni publicznych i niepublicznych	Liczba ludności na aptekę ogólnodostępną (w nawiasie dane dotyczące województwa kujawsko-pomorskiego)
2012	277 748	10	4.393 (3.596)
2013	270 914	10	4.389 (3.608)
2014	290 634	11	4.398 (3.567)

Źródło: BDL²⁸

W powiecie tucholskim znajduje się jeden szpital w Tucholi - Szpital Tucholski NZOZ sp. z o. o. Celem działania Szpitala jest udzielanie świadczeń zdrowotnych, promocja zdrowia i realizacja zadań dydaktycznych. Powyższe cele realizowane są poprzez świadczenia zdrowotne udzielane w następujących formach:

- 1) stacjonarnej opieki zdrowotnej;
- 2) ratownictwa medycznego;
- 3) ambulatoryjnej opieki zdrowotnej;
- 4) diagnostyki medycznej;
- 5) rehabilitacji leczniczej;
- 6) programów zdrowotnych;
- 7) profilaktyki, promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej.

Zakład zapewnia w/w świadczenia wszystkim osobom posiadającym uprawnienia do bezpłatnych świadczeń medycznych wynikających z ustawy o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, o narodowym funduszu zdrowia, oraz odpłatnie lub bezpłatnie jeżeli wynika to z odrębnych przepisów. Osobom nie ubezpieczonym zakład udziela świadczeń zdrowotnych odpłatnie.²⁹

²⁸ http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks, [dostęp: 02.12.2015]

²⁹ <http://bippowiat.tuchola.pl/>, [dostęp: 01.12.2015]

Tabela nr 21 przedstawia liczbę hospitalizowanych pacjentów w lecznictwie zamkniętym w szpitalu tucholskim na lata 2012-2014

Rok	Liczba hospitalizowanych pacjentów w lecznictwie zamkniętym
2012	7 176
2013	7 278
2014	7 475

Źródło: Funkcjonowanie powiatowej służby zdrowia³⁰

Tabela nr 22 przedstawia liczbę udzielonych porad lekarskich w lecznictwie otwartym w szpitalu tucholskim na lata 2012-2014

Rok	Liczba udzielonych porad lekarskich w lecznictwie otwartym
2012	117 500
2013	130 018
2014	136 657

Źródło: Funkcjonowanie powiatowej służby zdrowia³¹

Szczególny nacisk kładzie się w ostatnich latach na sferę ochrony zdrowia psychicznego³². O specyfice obszaru zaburzeń i chorób psychicznych decyduje często długotrwały okres leczenia, ale także jego powiązanie z innymi sferami aktywności. Skuteczne wspierania osób cierpiących na zaburzenie psychiczne nie ogranicza się do zapewnienia opieki lekarskiej czy psychologicznej. Bardzo ważne jest także zapewnienie środowiskowego wsparcia dla osób chorych.

Na terenie powiatu tucholskiego działają podmioty specjalizujące się we wspieraniu osób z zaburzeniami psychicznymi:

- 1) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Tucholi;
- 2) Poradnia zdrowia psychicznego w Szpitalu Tucholskim;
- 3) Środowiskowy Dom Samopomocy w Tucholi;
- 4) Spółdzielnia socjalna PROGRES, która oferuje m.in. wsparcie psychologiczne i terapeutyczne dla dzieci;

³⁰Tamże, [dostęp: 01.12.2015]

³¹Tamże, [dostęp: 01.12.2015]

³²por. Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego,
http://www.mz.gov.pl/__data/assets/pdf_file/0009/5778/npoz_zdrpub_03112011.pdf, [dostęp: 27.11.2015]

- 5) Poradnictwo psychologiczne i psychiatryczne świadczą także specjalistyczne gabinety, z bezpłatnego poradnictwa w tym zakresie można skorzystać w jednostkach publicznych;
- 6) Rehabilitacją osób z zaburzeniami i chorobami psychicznymi zajmują się także inne podmioty, takie jak Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Specjalnej Troski w Tucholi, Zakład Aktywności Zawodowej w Tucholi, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Tucholi.

Podstawowym problemem w tym zakresie jest dostęp do środowiskowego wsparcia dla osób z terenów gmin wiejskich powiatu tucholskiego (Środowiskowy Dom Samopomocy w Tucholi obejmuje swoją działalnością tylko teren gminy Tuchola). Wyzwaniem na kolejne lata jest zatem stworzenie nowych form wsparcia środowiskowego, z których mogłyby korzystać osoby ze wszystkich gmin.

5. Edukacja

Na terenie powiatu tucholskiego funkcjonują przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazjalne, ponadgimnazjalne oraz jedna szkoła wyższa. Liczbę absolwentów w poszczególnych latach prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 23 przedstawia liczbę absolwentów w poszczególnych typach szkół w powiecie tucholskim na lata 2012-2014

Typy szkół	Liczba absolwentów w poszczególnych typach szkół		
	2012	2013	2014
Szkoły podstawowe	497	516	544
Szkoły gimnazjalne	578	589	544
Szkoły ogólnokształcące	214	225	187
Szkoły policealne	42	42	29
Szkoły średnie zawodowe	270	268	211
Zasadnicze szkoły zawodowe i szkoły przysposabiające do pracy zawodowej specjalne	208	182	132
Szkoła wyższa	132	120	127

Źródło: BDL³³

³³ http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks, [dostęp: 02.12.2015]

Na terenie powiatu funkcjonuje 6 szkół ponadgimnazjalnych:

- 1) Zespół Szkół Licealnych i Technicznych w Tucholi (ZSLiT);
- 2) Zespół Szkół Licealnych i Agrotechnicznych w Tucholi (ZLSiA);
- 3) Zespół Szkół Ogólnokształcących w Tucholi (ZSO);
- 4) Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Tucholi (SOSW);
- 5) Tucholskie Centrum Edukacji Zawodowej (TCEZ);
- 6) Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Śliwicach (ZSP Śliwice).

Tabela nr 24 przedstawia dynamikę naboru do szkół ponadgimnazjalnych w powiecie tucholskim na lata 2012-2014

Szkoła	L. uczniów 2011/2012 (Sprawozdanie SIO 30 wrzesień)	L. uczniów 2012/2013 (Sprawozdanie SIO 30 wrzesień)	L. uczniów 2013/2014 (Sprawozdanie SIO 30 wrzesień)	L. uczniów 2014/2015 (Sprawozdanie SIO 30 wrzesień)
ZSLiT	635	616	636	662
ZSLIA	587	561	501	515
ZSO	473	437	427	430
SOSW	168	159	148	151
TCEZ	500	451	414	449
ZSP Śliwice	66	75	72	71
Razem	2 429	2 299	2 198	2 278

Źródło: Raport oświatowy³⁴

Edukacja jest bardzo silnie związana ze zjawiskiem bezrobocia co najmniej w dwóch kluczowych kwestiach. Pierwszą z nich jest dostępność i powszechność objęcia dzieci opieką żłobkową i wychowaniem przedszkolnym. Brak miejsc w jednostkach zajmujących się opieką nad dziećmi w wieku do 5 lat ogranicza aktywność zawodową rodziców, szczególnie kobiet. Poniższe zestawienie prezentuje odsetek dzieci objętych opieką żłobkową oraz wychowaniem przedszkolnym w powiecie tucholskim na tle danych z województwa kujawsko-pomorskiego:

³⁴ <http://www.bip36.lo.pl/?cid=789>, [dostęp: 01.12.2015r.]

Tabela nr 25 przedstawia opiekę żłobkową i wychowanie przedszkolne w powiecie tucholskim w latach 2012-2014 na tle województwa kujawsko-pomorskiego

Jednostka terytorialna	Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową			Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego w wieku 3-5 lat na 1000 dzieci		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Powiat tucholski	0,3	1,1	1,4	588	608	675
Województwo kujawsko-pomorskie	3,0	3,5	4,3	617	674	724

Źródło: BDL³⁵

Dane powyższe pokazują, że mimo stopniowej poprawy sytuacji wskaźniki dla powiatu tucholskiego są znacząco niższe niż dane dotyczące całego województwa kujawsko-pomorskiego.

Drugim ważnym obszarem w kontekście powiązania edukacji z rynkiem pracy jest liczba osób bezrobotnych w wieku do 25 lat oraz bez doświadczenia zawodowego (por. Tabela nr 9). Dane ze wskazanej tabeli pokazują, że są to grupy o najbardziej dynamicznym wskaźniku spadku w stosunku do lat 2012 i 2013. Zjawiskiem specyficznym dla powiatu tucholskiego pozostaje stosunkowo duży udział absolwentów zasadniczych szkół zawodowych w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych. Poniższe zestawienie prezentuje te dane w kontekście stopy bezrobocia absolwentów szkół zawodowych.

Tabela nr 26 przedstawia udział absolwentów zasadniczych szkół zawodowych w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych oraz stopę bezrobocia absolwentów zasadniczych szkół zawodowych w powiecie tucholskim w latach 2012-2014 na tle województwa kujawsko-pomorskiego

Jednostka terytorialna	Udział absolwentów zasadniczych szkół zawodowych w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych			Stopa bezrobocia absolwentów zasadniczych szkół zawodowych		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Powiat tucholski	30,60%	28,30%	21,00%	37,90%	36,90%	36,90%
Województwo kujawsko-pomorskie	22,60%	21,20%	13,1%	31,20%	31,00%	30,40%

Źródło: BDL³⁶

³⁵ http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks, [dostęp: 01.12.2015r.]

6. Bezpieczeństwo publiczne, przemoc domowa i uzależnienia

1) Bezpieczeństwo publiczne

Za zapewnienie bezpieczeństwa publicznego na terenie powiatu tucholskiego odpowiada Komenda Powiatowa Policji w Tucholi, pod którą podlegają posterunki policyjne w gminach. Zgodnie z ustawą o Policji (Dz. U. z 2015 r. poz. 355 z późn. zm.) do podstawowych zadań Policji należą:

- a) ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra;
- b) ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym zapewnienie spokoju w miejscach publicznych oraz w środkach publicznego transportu i komunikacji publicznej, w ruchu drogowym i na wodach przeznaczonych do powszechnego korzystania;
- c) inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi;
- d) wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców;
- e) nadzór nad specjalistycznymi uzbrojonymi formacjami ochronnymi w zakresie określonym w odrębnych przepisach;
- f) kontrola przestrzegania przepisów porządkowych i administracyjnych związanych z działalnością publiczną lub obowiązujących w miejscach publicznych;
- g) współdziałanie z policjami innych państw oraz ich organizacjami międzynarodowymi,
a także z organami i instytucjami Unii Europejskiej na podstawie umów i porozumień międzynarodowych oraz odrębnych przepisów;
- h) gromadzenie, przetwarzanie i przekazywanie informacji kryminalnych;
- i) prowadzenie bazy danych zawierającej informacje o wynikach analizy kwasu dezoksyrybonukleinowego (DNA);³⁷

³⁶ Tamże, [01.12.2015r.]

³⁷ isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU19900300179&type=3, [dostęp: 30.11.2015]

Tabela nr 27 przedstawia liczbę stwierdzonych przestępstw ogółem w postępowaniu przygotowawczym, wykrywalność przestępstw oraz liczbę przestępstw ogółem na 1000 mieszkańców w powiecie tucholskim na tle danych z całego województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2012-2014

Jednostka terytorialna	Przestępstwa ogółem			Wskaźnik wykrywalności			Przestępstwa ogółem na 1000 mieszkańców		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
powiat tucholski	1007	844	741	82,7	83,5	81,0	20,87	17,50	15,34
województwo kujawsko-pomorskie	60745	53463	41571	69,4	68,2	67,0	28,96	25,53	19,88

Źródło: BDL³⁸

Powyższa tabela pokazuje, że wskaźnik wykrywalności i wskaźnik liczby przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców kształtują się na odpowiednio wyższym i niższym poziomie niż średnia dla województwa kujawsko-pomorskiego. Wynika to w znacznej części z niskiego stopnia zurbanizowania powiatu tucholskiego. Analizując dynamikę powyższych danych należy natomiast zwrócić uwagę na poprawę bezpieczeństwa w powiecie – liczba przestępstw oraz wskaźnik przestępstw na 1000 mieszkańców systematycznie spada w analizowanym okresie. Poniższe dane prezentujące liczbę interwencji w miejscach publicznych i interwencji domowych (Tabela nr 28) potwierdzają trend poprawy bezpieczeństwa w powiecie. Podobnie prezentują się statystyki dotyczące przestępczości nieletnich (Tabela nr 29), przy czym zwraca jednak uwagę znaczący wzrost przestępczości dot. narkotyków.

Tabela nr 28 przedstawia liczbę interwencji w miejscach publicznych/interwencje domowe w powiecie tucholskim w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
Tuchola	1336/344	1109/325	1074/237
Gmina Cekcyn	161/61	98/66	150/53
Gmina Gostycyn	168/67	138/129	125/91
Gmina Kęsowo	107/43	73/33	84/33
Gmina Lubiewo	179/52	145/39	125/39
Gmina Śliwice	91/35	81/46	136/37
Ogółem	2042/602	1644/638	1694/490

Źródło: Informacja o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego w powiecie tucholskim³⁹

³⁸ http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks, [dostęp: 01.12.2015r.]

Tabela nr 29 przedstawia udział nieletnich w ogólnej liczbie przestępstw w powiecie tucholskim na 2014 rok

Kategoria przestępstw	Ilość czynów nieletnich		Dynamika (2013 rok = 100%)
	2013	2014	
Ogółem	36	24	66,7%
Przestępstwa kryminalne	29	23	79,3%
Przestępstwa gospodarcze	5	1	20%
Uszczerbek na zdrowiu	2	2	100%
Bójka lub pobicie	1	1	100%
Kradzież z włamaniem	4	0	-
Kradzież rzeczy cudzej	2	2	100%
Z ustawy o przeciwdziałaniu narkomani	1	7	700%
Rozbój, wymuszenie rozb.	4	1	25%
Przeciwko funkcjonariuszowi publicznemu	6	1	16,7%
Uszkodzenie mienia	0	1	-
Przeciwko wolności art. 190a i 191a kk	0	5	-
Przeciwko wolności seksualnej	0	1	-
Przestępstwa drogowe 178a§1kk	1	2	200%

Źródło: Informacja o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego w powiecie tucholskim⁴⁰

2) Przemoc domowa

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r., nr 180, poz. 1493 z późn. zm.) definiuje przemoc w rodzinie jako „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1⁴¹, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.” Komenda Główna Policji podaje, że w 2014 roku ofiarami przemocy domowej padło 105 332 osób, w tym kobiety stanowiły 69,10% ofiar przemocy, dzieci 20% i mężczyźni 10,90%. Podejrzanych o stosowanie przemocy było 78 489 osób (63,8% sprawców znajdowało się pod wpływem alkoholu) , w tym główną grupę stanowili mężczyźni – 92,74% sprawców

³⁹ http://bippowiat.tuchola.pl/?cid=1025&bip_id=8627, [dostęp: 30.11.2015]

⁴⁰ Tamże, [dostęp: 30.11.2015]

⁴¹ członków rodziny, osoby wspólnie zamieszkujące lub prowadzące wspólne gospodarstwo domowe

przemocy, przy 6,75% kobiet i 0,51% dzieci. Na przestrzeni ostatnich trzech lat (od 2012 roku) liczba ofiar przemocy wzrosła o 28 339 osób, natomiast sprawców o 26 958 osób.⁴² Analizując powyższe dane należy jednak zaznaczyć, że przemoc domowa, mimo prowadzonych kampanii informacyjnych i nowych działań służ publicznych, ciągle często pozostaje nieujawniona.⁴³ Głównym narzędziem stosowanym do przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest procedura „Niebieskiej karty”, która obejmuje działania podejmowane przez służby do tego powołane zarówno w stosunku do ofiar jak sprawców przemocy w rodzinie. Za realizację procedury odpowiadają zespoły interdyscyplinarne działające w każdej gminie.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi jest realizatorem programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie stanowią część kompleksowych działań w zakresie działań przemocy w rodzinie. Kierowane są do osób stosujących przemoc w rodzinie, które zostały skazane bądź przeciwko którym toczy się postępowanie karne, a także do osób samodzielnie zgłaszających się do uczestnictwa w tego typu oddziaływaniach.

W roku 2014 zorganizowano w ramach Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2012 - 2015 program korekcyjno- edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie. W szkoleniu wzięło udział 12 mężczyzn. Spotkania prowadzone były przez parę trenerów: mężczyznę i kobietę. Szkolenie ukończyło 7 sprawców przemocy w rodzinie. W kolejnych latach Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi zamierza również organizować programy w zależności od osób chętnych.

Na terenie Tucholi znajduje się Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, gdzie specjaliści z zakresu przeciwdziałania przemocy udzielają wsparcia i niezbędnej pomocy przez różne formy:

a) Zakres interwencyjny:

- Zapewnienie schronienia ofiarom przemocy w rodzinie, bez skierowania i bez względu na dochód, na okres do 3 miesięcy;
- Udzielanie pomocy psychologicznej, medycznej i socjalnej;
- Pomoc w opracowaniu planu pomocy.

⁴² Komenda Główna Policji, <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>, [dostęp: 27.11.2015]

⁴³ por. Michał Lewoc, Diagnoza skali zjawiska przemocy w rodzinie w Polsce, <https://ms.gov.pl/pl/probacja/2014/download,2782,3.html>, [dostęp: 27.11.2015]

b) Zakres potrzeb bytowych:

Osobom przyjętym na całodobowy pobyt Ośrodek zapewnia:

- pomieszczenie do spania – 3 pomieszczenia (10 miejsc w Ośrodku);
- pokój dzienny;
- miejsce zabaw dla dzieci;
- pomieszczenie do nauki;
- ogólnodostępną łazienkę (2 pomieszczenia);
- ogólnodostępną kuchnię;
- pomieszczenie do prania i suszenia.

Ośrodek zapewnia również: wyżywienie, odzież, obuwie, środki higieny osobistej, środki do utrzymania czystości w/w pomieszczeniach – uzależnione od dochodu.

c) Zakres terapeutyczno-wspomagający:

- Udzielanie poradnictwa: medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego;
- Prowadzenie grupy wsparcia i grupy terapeutycznej dla ofiar przemocy w rodzinie;
- Prowadzenie terapii dla ofiar przemocy;
- Udzielanie konsultacji wychowawczych dla rodziców;
- Prowadzenie zajęć i terapii psychologicznych dla dzieci.

d) Kontakt telefoniczny:

Informacja o formach pomocy jakie może udzielić Ośrodek (dalsza pomoc ukierunkowana jest na profesjonalną pracę w Ośrodku).

e) Osobisty kontakt w Ośrodku:

- Rozmowa z pracownikiem pierwszego kontaktu;
- Konsultacje ze specjalistami (psycholog, prawnik);
- Przygotowanie diagnozy rodziny oraz indywidualnego planu pomocy.

f) Współpraca ze służbami pomocniczymi t.j.:

- a) Gminne Zespoły Interdyscyplinarne;
- b) Policja;
- c) Kuratorzy;

- d) Przedstawiciele oświaty i służby zdrowia⁴⁴;
- e) Jednostki pomocy społecznej samorządu terytorialnego.

Tabela nr 30 przedstawia ilość osób przebywających w hostelu w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Tucholi przez okres od stycznia do grudnia na lata 2012-2014

Rok	Ogółem	Osoby dorosłe: kobiety	Dzieci	
			Dziewczynki	Chłopcy
2012	40	14	14	12
2013	34	16	9	9
2014	37	14	14	9

Źródło: Sprawozdanie z działalności SOW⁴⁵

3) Uzależnienia

Zdaniem osób biorących udział w badaniu ankietowym na potrzeby opracowania Strategii skala uzależnień na terenie powiatu tucholskiego jest na średnim poziomie, twierdzi tak ponad 51% ankietowanych a ponad 28% uważa, że poziom uzależnień jest wysoki. Według respondentów największymi przyczynami występowania problemu uzależnień na terenie powiatu tucholskiego jest bezrobocie, utrata pracy, niezaradność życiowa oraz indywidualne skłonności do popadania w nałogi. Nadużywanie substancji psychoaktywnych (alkoholu, narkotyków, dopalaczy) jest silnie związane z występowaniem innych problemów społecznych. Nie sposób jednoznacznie określić przyczynowości tego związku. Przykładowo alkoholizm może przyczyną lub skutkiem występowania ubóstwa, lub jednocześnie przyczyną i skutkiem. Ważny jest natomiast sam fakt powiązanie uzależnień z innymi problemami, oznacza ono bowiem konieczność uwzględnienia zarówno terapii jak i profilaktyki uzależnień w działaniach dotyczących innych obszarów. O opisanym wyżej związku mogą świadczyć choćby dane Komendy Głównej Policji dotyczące przemocy w rodzinie – prawie 64% sprawców przemocy znajdowało się pod wpływem alkoholu⁴⁶, Kolejnym problemem pojawiającym się w tym obszarze jest prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu. W 2014 policjanci z Komendy Powiatowej Policji w Tucholi zatrzymali na gorącym uczynku 70 nietrzeźwych kierowców i była to liczba zdecydowanie niższa niż

⁴⁴ <http://www.sow.tuchola.pl/?k=1>, [dostęp: 23.11.2015]

⁴⁵ bippowiat.tuchola.pl/, [dostęp: 27.11.2015]

⁴⁶ por. str. 38.

w 2013 roku (126 osób).⁴⁷ Potwierdza to ogólnopolską tendencję do zmniejszania się liczby osób zatrzymywanych z tego powodu. Utrzymanie tego kierunku zależne jest jednak od kontynuacji działań prewencyjnych, zarówno w zakresie kontroli kierowców jak i akcji informacyjnych. Bezpośrednio z osobami nadużywającymi alkoholu pracują gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych. Tutaj dane statystyczne mówią o zdecydowanym wzroście liczby osób, z którymi komisje przeprowadziły rozmowy interwencyjno-motywacyjne – w 2014 roku liczba tych osób wyniosła 5.606, w stosunku do 4.329 osób w roku 2013 (dane dotyczą województwa kujawsko-pomorskiego)⁴⁸.

Tabela nr 31 przedstawia liczbę wszczętych dochodzeń dotyczących przestępczości narkotykowej w powiecie tucholskim na lata 2012-2014

	2012	2013	2014
PP Cekcyn	2	5	1
PP Gostycyn	1	0	1
PP Śliwice	3	3	1
Wydz. Krym.	12	21	28
Ogółem	20	29	31

*Źródło: Informacja o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego w powiecie tucholskim*⁴⁹

Stosunkowo nowym zjawiskiem w tematyce uzależnień są dopalacze. Narodowy Instytut Leków definiuje „dopalacze” czyli nowe substancje psychoaktywne w następujący sposób: „Polski termin „dopalacze” obejmuje szeroki zakres produktów, od mieszanek ziołowych po syntetyczne lub „autorskie” narkotyki i „tabletki imprezowe”, które używane są na różne sposoby (palone, wciągane przez nos, połykane). Produkty te sprzedawane są np. jako odświeżacze powietrza, nawozy dla kwiatów, kadzidła ziołowe, sole kąpielowe, saszetki zapachowe, środki do czyszczenia komputerów, kleje do mocowania wąsów i brody u manekinów, zmielone kryształy do przewidywania pogody, absorbery promieniowania elektromagnetycznego czy cząstki boga. Niejednokrotnie produkty sprzedawane jako „dopalacze” zawierają mieszanki różnych substancji, które mogą potęgować swoje działanie. Ich łączny efekt farmakologiczny i toksykologiczny może poważnie zagrażać zdrowiu i życiu użytkowników, a nietypowe objawy zatrucia dodatkowo utrudniają leczenie. Osoby kupujące

⁴⁷ Informacja o stanie bezpieczeństwa publicznego w powiecie tucholskim w roku 2014, http://bippowiat.tuchola.pl/?cid=1025&bip_id=8627 [dostęp: 04.12.2015]

⁴⁸ Raport Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych w samorządach gminnych za rok 2013 i rok 2014, <http://www.parpa.pl/index.php/badania-i-informacje-statystyczne/statystyki>

⁴⁹ http://bippowiat.tuchola.pl/?cid=1025&bip_id=8627 [dostęp: 07.12.2015]

takie produkty nigdy nie mogą mieć pewności jaki jest ich skład oraz zawartość – stąd dawka, intensywność wywołanych efektów, a także toksyczność jest trudna do oceny przed zastosowaniem”.⁵⁰ Wzrost liczby przypadków zatruc dopalaczami obrazują dane Głównego Inspektoratu Sanitarnego, w 2014 liczba zatruc dopalaczami wyniosła 2424 i wzrosła w stosunku do 2013 roku o 1345 przypadków (dynamika 224,66%). Wysoko w tej statystyce plasuje się województwo kujawsko-pomorskie, w którym wskaźnik zatruc na tysiąc mieszkańców jest niższy tylko od wskaźnika dla województwa łódzkiego i śląskiego.⁵¹

7. Piecza zastępcza

Wspieranie dzieci i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej jest jednym z podstawowych celów pomocy społecznej. Za wspieranie rodziny i działania zmierzające do przywrócenia wszystkich jej funkcji odpowiadają samorządy gminne, natomiast zadaniem powiatu jest organizacja pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 2 ust. 1 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 r., poz. 332 z późn. zm.) „System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.” Czasowa opieka nad dzieckiem sprawowana jest z powodu niemożności pełnienia podstawowych funkcji przez rodzinę biologiczną na skutek niewydolności wychowawczej, niezaradności życiowej, chorób uniemożliwiających sprawowanie pieczy nad dziećmi, utraty rodziców itp. Celem nadrzędnym pieczy zastępczej jest zawsze powrót dziecka do rodziny biologicznej, zatem istotna jest, poza zapewnieniem opieki nad dziećmi, współpraca zarówno z samą rodziną naturalną jak i instytucjami z nią pracującymi by powrót ten odbył się w jak najkrótszym czasie. W przypadku braku możliwości powrotu dziecka do rodziny biologicznej piecza zastępcza ma przygotować dziecko do przysposobienia, lub jeżeli i to nie jest możliwe piecza zastępcza staje się trwałą formą wychowania i opieki nad dziećmi.

⁵⁰ strona internetowa Narodowego Instytutu Leków, <http://www.nil.gov.pl/index.php/badania/designer-drugs>, [dostęp: 04.12.2015]

⁵¹ por. Stan sanitarny kraju w roku 2014, opracowanie Głównego Inspektoratu Sanitarnego, http://www.gis.gov.pl/ckfinder/userfiles/files/BIP/Stan_sanitarny_kraju_za_rok_2014_web.pdf [dostęp: 04.12.2015]

Wyróżnia się dwie formy pieczy zastępczej:

- 1) rodzinną pieczę zastępczą, czyli rodziny zastępcze: zawodowe, niezawodowe oraz spokrewnione, a także rodzinne domy dziecka. Na terenie powiatu tucholskiego na koniec 2014 istniały 63 rodziny zastępcze, nie działał natomiast żaden rodzinny dom dziecka;
- 2) instytucjonalną pieczę zastępczą, której formami są: placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne oraz interwencyjne ośrodki preadopcyjne. Jedyną jednostką instytucjonalnej pieczy zastępczej działającą na terenie powiatu jest Dom Dziecka w Tucholi, czyli placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizującego.

Dziecko pozostaje w pieczy zastępczej maksymalnie do osiągnięcia pełnoletniości (w przypadku osób kontynuujących naukę okres ten może być wydłużony do 25 roku życia).

Za finansowanie pobytu dziecka opowiada powiat, będący miejscem zamieszkania dziecka umieszczane w pieczy zastępczej. Część kosztów pobytu dziecka w pieczy zastępczej pokrywa także gmina, z której dziecko pochodzi. Powiat wyznacza także organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. W powiecie tucholskim rolę tę pełni Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi. Rolą organizatora pieczy zastępczej jest zapewnienie warunków umożliwiających efektywne sprawowanie zastępczej opieki nad dziećmi⁵², w tym wyznaczenie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, który pracuje bezpośrednio z rodzinami zastępczymi lub prowadzącymi rodzinny dom dziecka⁵³.

Tabela nr 32 przedstawia dane dotyczące rodzinnej pieczy zastępczej z podziałem na liczbę rodzin oraz liczbę dzieci umieszczonych w rodzinach na IV kwartał w latach 2012-2014

Rok	Liczba rodzin zastępczych	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych
31.12.2012	55	90
31.12.2013	59	94
31.12.2014	63	107

Źródło: Opracowanie własne PCPR

⁵² por. art. 76 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,

⁵³ Tamże, art. 77 ust. 3.

Osoby opuszczające pieczę zastępczą (rodzinną i instytucjonalną) otrzymują wsparcie, mające na celu jak najszybsze usamodzielnienie się i pełną integrację. Wsparcie przyznawane jest w formie pieniężnej, rzeczowej oraz pomocy specjalistycznej.

Tabela nr 33 przedstawia liczbę pełnoletnich wychowanków opuszczających rodzinne formy pieczy zastępczej w powiecie tucholskim na IV kwartał w latach 2012-2014

Rok	Liczba osób
31.12.2012	2
31.12.2013	14
31.12.2014	15

Źródło: Opracowanie własne PCPR

Powiat Tucholski jest również organem prowadzącym Dom Dziecka w Tucholi, który jest placówką socjalizacyjną działającą głównie w zakresie opieki i wychowania dzieci na podstawie następujących przepisów prawnych: ustawa z dnia 09 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015, poz. 332 z późn. zm.), Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 roku w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 nr 292 poz. 1720).

Każde dziecko po przybyciu do placówki jest poddawane diagnozie psychofizycznej, dzięki której ustala się plan pracy z każdym dzieckiem. Plan jest modyfikowany co pół roku lub w miarę potrzeb.⁵⁴ Placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewnia dziecku całodobową opiekę, umożliwia kontakt dziecka z rodzicami biologicznymi, zapewnia dostęp do kształcenia i opieki zdrowotnej, organizuje dla dziecka pomoc terapeutyczną. Podobnie jak w przypadku rodzinnej pieczy zastępczej celem pracy placówki jest także powrót dziecka do rodziny naturalnej lub umożliwienie adopcji.

W Domu Dziecka w Tucholi może przebywać maksymalnie 30 dzieci w wieku powyżej 7 lat (ustawodawca dopuszcza odstępstwa od tych pułapów w wyjątkowych sytuacjach). Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej narzuca jednak stopniowe zmniejszanie placówek, przy jednoczesnym podniesieniu minimalnego wieku dzieci w nich przebywających. Od 01 stycznia 2020 roku w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego będą mogły przebywać dzieci w wieku powyżej 10 lat, a od 01 stycznia 2021 r. maksymalnie w placówce będzie mogło przebywać 14 dzieci.

⁵⁴http://bippowiat.tuchola.pl/?cid=1025&bip_id=8689, [dostęp: 27.11.2015]

Dostosowanie infrastruktury do powyższych wymogów jest jednym z podstawowych celów Powiatu Tucholskiego w rozwoju instytucjonalnej pieczy zastępczej w najbliższych latach.

Tabela nr 34 przedstawia liczbę przebywających wychowanków w Domu Dziecka w Tucholi na IV kwartał w latach 2012-2014

Rok	Liczba osób
31.12.2012	29
31.12.2013	29
31.12.2014	26

Źródło: Sprawozdanie z działalności Domu Dziecka⁵⁵

Tabela nr 35 przedstawia liczbę pełnoletnich wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze w powiecie tucholskim na IV kwartał w latach 2012-2014

Rok	Liczba osób
31.12.2012	2
31.12.2013	5
31.12.2014	6

Źródło: Opracowanie własne PCPR

VI. Zasoby powiatu tucholskiego⁵⁶

Poniższe zestawienie prezentuje podmioty działające w obszarze objętym Strategią rozwiązywania problemów społecznych działające na terenie powiatu tucholskiego. Pełna realizacja celów Strategii wymaga wykorzystania wszystkich dostępnych zasobów, tak by wspieranie osób potrzebujących pomocy było działaniem kompleksowym, jednocześnie by klienta nie przytłoczyła wielość instytucji. Takie podejście wymaga wdrożenia systemu koordynacji działań, tak by każdy z niżej wymienionych podmiotów mógł w pełni wykorzystać swój potencjał.

⁵⁵ bippowiat.tuchola.pl/, [dostęp: 27.11.2015]

⁵⁶ Opracowanie własne na potrzeby projektu „Schematom STOP! Wspólne działania instytucji pomocy społecznej i instytucji rynku pracy – pilotaż” realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi w latach 2013-2015.

1. Pomoc społeczna

a) Ośrodki pomocy społecznej

- realizacja projektów systemowych, w których osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym proponuje się udział w kursach, szkoleniach, stażach itp.;
- świadczenie pracy socjalnej oraz asystentury rodzinnej;
- przyznawanie pomocy w formie zasiłków, dodatków mieszkaniowych, świadczeń rodzinnych, zasiłków szkolnych, dożywiania;
- kierowanie do domu pomocy społecznej;
- pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego oraz osobom bezdomnym;
- wypłata świadczeń z funduszu alimentacyjnego;
- działania na rzecz rodzin, np. wystąpienie do sądu z wnioskiem o pozbawienie praw, bądź o ich przywrócenie, wystąpienie o alimenty;
- organizacja imprez integracyjne dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- organizacja prac społecznie użytecznych;
- realizacja programu Karta Dużej Rodziny.

b) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi

- realizacja projektów unijnych, w którym osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym proponuje się udział w kursach, szkoleniach, stażach itp.;
- działania na rzecz rodzin, np. wystąpienie do sądu z wnioskiem o pozbawienie praw, bądź o ich przywrócenie, wystąpienie o alimenty;
- organizacja imprez integracyjnych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- realizacja programów dla sprawców przemocy w rodzinie;
- reintegracja osób niepełnosprawnych (w ramach wykorzystania środków PFRON),
- prowadzenie poradnictwa specjalistycznego;
- organizacja wolontariatu.

c) Dom Pomocy Społecznej w Wysokiej

- dom dla osób przewlekłe somatycznie chorych (46 miejsc);
- organizacja wolontariatu.

d) Dom Dziecka w Tucholi

- jest placówką socjalizacyjną dla 30 dzieci, w której mają zapewnioną całodobową opiekę i wychowanie.

e) Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Tucholi

- zapewnienie ofiarom przemocy w rodzinie ochrony, schronienia, pomocy terapeutycznej, poradnictwa specjalistycznego, podstawowych środków do życia.

f) Polski Komitet Pomocy Społecznej w Lubiewie

- wypożyczanie sprzętu rehabilitacyjnego;
- działania kulturalne;
- imprezy integracyjne.

2. Aktywizacja zawodowa

a) Powiatowy Urząd Pracy w Tucholi

- szkolenia grupowe, indywidualne/kursy;
- doradztwo i poradnictwo zawodowe;
- pośrednictwo pracy;
- instrumenty rynku pracy;
- szkolenia z umiejętności społecznych;
- organizowanie prac społecznie – użytecznych;
- kontakty z pracodawcami i innymi podmiotami;
- doświadczenie w organizowaniu wsparcia dla osób bezrobotnych.

b) Tucholskie Centrum Edukacji Zawodowej w Tucholi

- oferuje możliwość bezpłatnego uzupełnienia wykształcenia lub podniesienia kwalifikacji zawodowych dla osób dorosłych, poprzez ofertę kursów, szkoleń, szkół zaocznych i wieczorowych.

c) Szkoły ponadgimnazjalne: Zespół Szkół Licealnych i Technicznych im. Ziemi Tucholskiej w Tucholi, Zespół Szkół Licealnych i Agrotechnicznych im. Janta-Półczyńskich w Tucholi, Zespół Szkół Leśnych w Tucholi, Wyższa Szkoła

Zarządzania Środowiskiem w Tucholi, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Tucholi, Zespół Szkół Ogólnokształcących w Tucholi;

- oferują możliwość wyuczenia zawodu na różnych poziomach wykształcenia;
- dysponują kadrami nauczycielską oraz zapleczem technicznym, które mogą być wykorzystane w czasie organizacji wsparcia na rzecz rodzin wielodzietnych.

3. Integracja społeczna

a) Środowiskowy Dom Samopomocy „Przystań” w Tucholi

- organizacja wsparcia dla niepełnosprawnych mieszkańców gminy Tuchola;
- budynek dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych.

b) Warsztaty Terapii Zajęciowej w Tucholi

- reintegracja społeczna osób niepełnosprawnych;
- budynek dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych.

c) Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Specjalnej Troski w Tucholi

- wspieranie rodziców dzieci niepełnosprawnych;
- organizacje rehabilitacji, wyjazdów i imprez integracyjnych dla osób niepełnosprawnych;
- wspieranie osób niepełnosprawnych w pozyskiwaniu środków finansowych;
- dysponowanie świetlicą, wyposażoną m.in. sprzętem do rehabilitacji;
- pozyskiwanie środków unijnych na rehabilitację dzieci niepełnosprawnych.

d) Stowarzyszenie działające na rzecz osób niepełnosprawnych: Polski Związek Niewidomych koło Powiatowe w Tucholi, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Tucholi, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Cekcynie, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Lubiewie, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Polski Związek Diabetyków Oddział Powiatowy w Tucholi, Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „Ostoja”,

- wspieranie swoich członków poprzez m.in. organizację czasu, spotkań i szkoleń, wyjazdów integracyjnych.

e) Kluby Integracji Społecznej

- działania zmierzające do odbudowania bądź podtrzymania umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, pełnienia ról społecznych w miejscu zamieszkania lub pobytu.

f) Zakład Aktywności Zawodowej w Tucholi

- działania na rzecz reintegracji zawodowej osób niepełnosprawnych ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności oraz współudział w organizacji działań na rzecz mieszkańców powiatu tucholskiego np. Powiatowego Dnia Dziecka.

4. Baza kulturalna i sportowa

a) Ośrodki kultury

- organizacja imprez kulturalnych i artystycznych;
- organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci;
- prowadzenie kółek tematycznych;
- budynki umożliwiające organizację w nich działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

b) Kluby Sportowe

- możliwość uczestnictwa w imprezach i zajęciach sportowych;
- możliwość uczestnictwa w klubach/treningach sportowych;
- możliwość wykorzystania boisk - Orlików na terenie gmin.

c) Wioski tematyczne

- promowanie postaw aktywnych – organizacja czasu wolnego.

d) Biblioteki

- poza podstawową działalnością organizują wydarzenia kulturalne, umożliwiają korzystanie ze sprzętu komputerowego z dostępem do Internetu.

e) Koła gospodyń wiejskich

- możliwość uczestnictwa w zajęciach organizowanych przez członków KGW.

f) Świetlice wiejskie

- możliwość wykorzystania świetlic do spotkań z rodzinami.

g) Parafie

- wspieranie rodzin w procesie aktywizacji zawodowej;
- dysponowanie zapleczem technicznym i lokalowym.

VII. Analiza SWOT

MOCNE STRONY

1. Dodatni bilans naturalny (więcej urodzeń niż zgonów).
2. Wyraźny spadek stopy bezrobocia.
3. Spadek liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.
4. Rozwój infrastruktury społecznej, działającej na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
5. Dobra współpraca z sektorem przedsiębiorstw w zakresie pozyskiwania środków na cele społeczne.
6. Szeroka i wykwalifikowana kadra pomocy społecznej.
7. Dobra interdyscyplinarna współpraca jednostek wspierających osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.
8. Rozwój nowych usług społecznych np. bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego.
9. Stosunkowo wysoki poziom zainteresowania młodzieży zdobywaniem wykształcenia.
10. Rozbudowana infrastruktura organizacji działających na rzecz osób uzależnionych od alkoholu.
11. Istnienie wielu organizacji pozarządowych.
12. Funkcjonowanie na terenie powiatu szkół wszystkich szczebli;
13. wysoko wykwalifikowana kadra pedagogiczna.
14. Rozwinięte szkolnictwo zawodowe.
15. Działalność świetlic środowiskowych.
16. Umiejętność absorpcji zewnętrznych środków finansowych.
17. Rozwój instytucji wspierających aktywność osób niepełnosprawnych, np. Zakładu Aktywności Zawodowej.
18. Duże walory turystyczne i zdrowotne powiatu.

SŁABE STRONY

1. Stosunkowo niewielki spadek liczby osób długotrwale bezrobotnych i bez kwalifikacji zawodowych.
2. Słaby lokalny rynek pracy i brak ofert na rynku wewnętrznym.
3. Brak placówek dziennego pobytu dla osób starszych.
4. Brak środowiskowych metod wspierania osób z zaburzeniami psychicznymi w gminach wiejskich.
5. Niewystarczająca liczba mieszkań komunalnych i socjalnych.
6. Duża liczba osób oczekujących na miejsce w Domu Pomocy Społecznej.
7. Niedostosowanie Domu Dziecka w Tucholi do nowych standardów.
8. Niewystarczająca liczba miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.
9. Długi czas oczekiwania na specjalistyczne usługi medyczne.
10. Niewystarczająca liczba budynków, w których można świadczyć usługi społeczne
11. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych.
12. Zadłużenie powiatu.
13. Niewielkie środki finansowe przekazywane na działalności organizacji pozarządowych.
14. Brak doświadczenia w zlecaniu zadań organizacjom pozarządowym.
15. Duże oddalenie od większym centrów miejskich.
16. Bardzo słaba infrastruktura komunikacyjna, poważnie ograniczająca mobilność osób zamieszkałych na terenach wiejskich, w tym mała ilość ścieżek rowerowych.

SZANSE

1. Nowa perspektywa finansowa UE.
2. Zwiększenie liczby regulacji prawnych umożliwiających rozwój organizacji trzeciego sektora, w tym zlecanie zadań przez podmioty publiczne.
3. Rozszerzenie działań możliwych do realizacji ze środków PFRON (np. program „Aktywny samorząd”).
4. Wzrost świadomości osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach.
5. Wzrost liczby programów na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
6. Zwiększenie możliwości realizacji działań w partnerstwach.
7. Wzrost liczby kampanii informacyjnych na temat profilaktyki zdrowotnej i praw pacjenta.

8. Rozwój infrastruktury teleinformatycznej, umożliwiający szybszy dostęp do informacji i źródeł zarobkowania.
9. Wzrost gospodarczy kraju, powodujący zmniejszenie stopy bezrobocia.
10. Rozwój pozainstytucjonalnej infrastruktury społecznej.
11. Wzrost poziomu wykształcenia ludności.
12. Większa świadomość ekologiczna, w tym rozwój usług turystycznych związanych z tą sferą.
13. Rozwój sektora ekonomii społecznej.
14. Rozwój systemu pieczy zastępczej w kierunku odchodzenia od rozwiązań instytucjonalnych na rzecz rodzinnej pieczy.
15. Lepsze dostosowanie działań aktywizacji zawodowej do potrzeb osób bezrobotnych, w tym osób pozostających w dużym oddaleniu od rynku pracy.
16. Wzrost liczby programów na rzecz osób starszych.

ZAGROŻENIA

1. Niestabilna sytuacja na rynku pracy.
2. Wysoki poziom skomplikowania przepisów związanych z zatrudnianiem.
3. Wysoki poziom biurokracji.
4. Niewielka liczba inwestycji gospodarczych na terenie powiatu.
5. Skupienie się działań pomocy społecznej na przyznawania świadczeń, bez wymogu aktywności społecznej i zawodowej, co może skutkować postawą roszczeniową u klientów.
6. Ryzyko związane z wydatkowanie środków zewnętrznych, w szczególności UE, związane przede wszystkim z koniecznością utrzymania rezultatów projektów (w tym zatrudnienia) i brakiem finansowania zaliczkowego realizowanych przedsięwzięć.
7. Zmienne przepisy prawa, często ograniczające możliwość współpracy.
8. Niewystarczające środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w stosunku do potrzeb.
9. Wysokie ryzyko pojawienie się wypalenie zawodowego u osób działających w pomocy społecznej.
10. Obciążanie instytucji samorządowych dodatkowymi działaniami bez zapewnienia źródeł finansowania, w tym środków na zwiększenie zatrudnienia.

11. Brak elastyczności w wydawaniu środków w zakresie wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
12. Utrudniony dostęp do środków zewnętrznych dla organizacji pozarządowych.
13. Wzrost dostępności środków psychoaktywnych.
14. Niewystarczające środki przeznaczane na służbę zdrowia.
15. Starzenie się społeczeństwa, co rodzi konieczność rozszerzenia infrastruktury o placówki opieki stacjonarnej, usługi opiekuńcze i specjalistyczne.
16. Rozwarstwianie się dochodów społeczeństwa.

VIII. Cele strategiczne rozwiązywania problemów społecznych

1. Założenia realizacji działań

- 1) Interdyscyplinarność działań. Doświadczenia w realizacji działań na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, szczególnie działań finansowanych z budżetu Unii Europejskiej, pokazują skuteczność efektu synergii – wykorzystania zasobów (finansowych, technicznych, ludzkich) różnych podmiotów. W przypadku działań wielu jednostek pomocowych na rzecz tego samego klienta (osoby lub rodziny) zasadne jest koordynowanie pracy. Efektem współpracy jest przedstawienie klientowi kompleksowego koszyka usług, szybsze uzyskanie wsparcia a co za tym idzie efektywniejsze wydatkowanie środków publicznych.
- 2) Włączenie parterów społecznych do realizacji działań. Realizacja działań we współpracy z jednostkami niezaliczanymi do sektora finansowców publicznych (organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa) przynosi pozytywne efekty w dużej części działań pomocowych. Realizacja zadań zarówno w formie współpracy formalnej (projekty partnerskie, zlecanie zadań) jak i nieformalnej pozwala na szybsze dotarcie do klienta, przeprowadzenie sprawniejszej diagnozy oraz udzielanie wsparcia w dogodniejszy dla beneficjenta pomocy sposób.

Zakres 1: Łagodzenie skutków ubóstwa

1. Cel główny: Poprawa jakości życia osób ubogich

2. Cele szczegółowe:

- 1) Zminimalizowanie skutków ubóstwa;
- 2) Promowanie idei wspierania osób ubogich.

3. Działania:

- 1) Przyznawanie świadczeń z pomocy społecznej;
- 2) Realizacja programów i projektów aktywizujących osoby zagrożone wykluczeniem społecznym z tytułu ubóstwa;
- 3) Zaspokajanie potrzeb bytowych osób ubogich, m.in. poprzez dożywianie, organizowanie wypoczynku dzieciom z rodzin ubogich;
- 4) Rozwój infrastruktury socjalnej, w tym mieszkalnictwa socjalnego;
- 5) Organizowanie akcji, charytatywnych, loterii.

4. Wskaźnik realizacji działań:

- 1) Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej;
- 2) Liczba uczestników projektów na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu ubóstwa;
- 3) Liczba osób korzystających z dożywiania;
- 4) Liczba utworzonych placówek infrastruktury socjalnej, w tym mieszkań socjalnych;
- 5) Liczba przeprowadzonych akcji na rzecz osób ubogich.

5. Określenie realizatora działań

- 1) Powiatowe i gminne jednostki organizacyjne pomocy społecznej;
- 2) Jednostki oświaty;
- 3) Organizacje pozarządowe;
- 4) Media;
- 5) Podmioty sektora przedsiębiorstw.

6. Środki finansowe na realizację działań

- 1) Budżet własne powiatu i gmin;
- 2) Środki rządowe i samorządu województwa;
- 3) Środki Unii Europejskiej;
- 4) Środki prywatne.

Zakres 2: **Przeciwdziałanie bezrobociu**

1. Cel główny: Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w powiecie tucholskim, w szczególności grupie osób pozostających w największym oddaleniu od rynku pracy (osób długotrwale bezrobotnych, bez kwalifikacji).

2. Cele szczegółowe:

- 1) Podniesienie kwalifikacji osób bezrobotnych;
- 2) Zwiększenie doświadczenia zawodowego osób bezrobotnych poprzez realizację instrumentów rynku pracy;
- 3) Promocja przedsiębiorczości wśród osób bezrobotnych, w tym tworzenia podmiotów ekonomii społecznej.

3. Działania:

- 1) Wykorzystywanie instrumentów rynku pracy do aktywizacji osób bezrobotnych;
- 2) Wspieranie zakładania działalności gospodarczej;
- 3) Organizacja działań na rzecz podniesienia kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych;
- 4) Wspieranie aktywizacji osób bezrobotnych poprzez pośrednictwo pracy i doradztwo zawodowe.

4. Wskaźnik realizacji działań

- 1) Liczba osób bezrobotnych, która podejmie zatrudnienie;
- 2) Liczba osób bezrobotnych, która zostanie skierowana na staż/pracę interwencyjne/roboty publiczne;
- 3) Liczba osób, które wezmą udział w Programie Aktywności;
- 4) Liczba zrealizowanych lub dofinansowanych szkoleń/ kursów/dokształcania;
- 5) Liczba doposażonych stanowisk pracy;
- 6) Liczba podmiotów gospodarczych, które zostały utworzone dzięki dofinansowaniu/pożyczce ze środków publicznych;
- 7) Liczba funkcjonujących podmiotów ekonomii społecznej;
- 8) Liczba osób objętych Programem Aktywizacja i Integracja;
- 9) Liczba bezrobotnych objętych usługą poradnictwa zawodowego;
- 10) Liczba bezrobotnych skierowanych na roboty publiczne.

5. Określenie realizatora działań

- 1) Powiatowy Urząd Pracy w Tucholi;
- 2) Jednostki organizacyjne pomocy społecznej;
- 3) Podmioty szkoleniowe realizujące działania na terenie powiatu tucholskiego;
- 4) Pracodawcy.

6. Środki finansowe na realizację działań

- 1) Budżet własne powiatu i gmin;
- 2) Środki Funduszu Pracy, Krajowego Funduszu Szkoleniowego i Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
- 3) Środki rządowe i samorządu województwa;
- 4) Środki Unii Europejskiej.

Zakres 3: Zapewnienie osobom starszym i niepełnosprawnym godnych warunków życia

1. Cel główny: wzrost aktywności osób starszych i osób niepełnosprawnych.

2. Cele szczegółowe:

- 1) Wzrost aktywności społecznej osób niepełnosprawnych i osób starszych;
- 2) Wzrost aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych;
- 3) Poprawa dostępu osób starszych i niepełnosprawnych do usług opiekuńczych;
- 4) Promocja aktywności osób starszych i niepełnosprawnych.

3. Działania:

- 1) Realizacja programów i projektów aktywizujących osoby starsze;
- 2) Realizacja programów i projektów aktywizujących osoby niepełnosprawne;
- 3) Realizacja działań wspierających zatrudnianie osób niepełnosprawnych;
- 4) Łagodzenie skutków niepełnosprawności poprzez dofinansowanie zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej;
- 5) Tworzenie i funkcjonowanie podmiotów zapewniających opiekę nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi;
- 6) Poprawa sytuacji bytowej osób niepełnosprawnych poprzez przyznawanie świadczeń z pomocy społecznej;

- 7) Zapewnienie osobom niepełnosprawnym i starszym specjalistycznych usług opiekuńczych;
- 8) Poprawa dostępu do usług na rzecz osób z zaburzeniami i chorobami psychicznymi;
- 9) Animowanie wolontariatu wśród/na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych;
- 10) Organizacja przedsięwzięć promujących aktywności osób starszych i niepełnosprawnych.

4. Wskaźnik realizacji działań

- 1) Liczba przyznanych dofinansowań dla osób niepełnosprawnych w ramach rehabilitacji zawodowej;
- 2) Liczba przyznanych dofinansowań dla osób niepełnosprawnych w ramach rehabilitacji zawodowej;
- 3) Liczba osób starszych i niepełnosprawnych, która weźmie udział w projektach aktywizujących;
- 4) Liczba członków organizacji pozarządowych zrzeszających osoby starsze i niepełnosprawne;
- 5) Liczba utworzonych placówek zapewniających opiekę osobom starszym i niepełnosprawnym;
- 6) Liczba osób niepełnosprawnych zatrudnionych w zakładach pracy chronionej i pomiotach ekonomii społecznej;
- 7) Liczba niepełnosprawnych osób bezrobotnych, które podejmą zatrudnienie lub założą działalność gospodarczą;
- 8) Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności;
- 9) Liczba realizowanych usług na rzecz osób z zaburzeniami i chorobami psychicznymi;
- 10) Liczba wolontariuszy działających wśród/na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych;
- 11) Liczba przeprowadzonych przedsięwzięć promujących aktywność osób starszych i niepełnosprawnych (konferencji, przeglądów twórczości itp.).

5. Określenie realizatora działań

- 1) Jednostki samorządu terytorialnego;
- 2) Jednostki organizacyjne pomocy społecznej;
- 3) Organizacje pozarządowe;

- 4) Jednostki oświaty i służby zdrowia;
- 5) Media.

6. Środki finansowe na realizację działań

- 1) Środki powiatu i gmin;
- 2) Środki rządowe i samorządu województwa;
- 3) Środki Unii Europejskie;
- 4) Środki organizacji pozarządowych;
- 5) Środki prywatne.

Zakres 4: Ochrona zdrowia

1. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców powiatu tucholskiego.

2. Cele szczegółowe:

- 1) Podniesienie świadomości społeczności lokalnej na temat profilaktyki chorób;
- 2) Poprawa wsparcia dla osób z zaburzeniami i chorobami psychicznymi.

3. Działania:

- 1) Przeprowadzanie akcji informacyjnych na temat profilaktyki zdrowotnej (konferencji, broszur i informatorów, dni otwartych przychodni i specjalistów itp.);
- 2) Propagowanie profilaktyki w zakresie ochrony zdrowia psychicznego;
- 3) Świadczenie bezpłatnego poradnictwa psychologicznego, terapii psychologicznej, porad psychiatrycznych;
- 4) Stworzenie systemu środowiskowego wsparcia dla osób z chorobami i zaburzeniami psychicznymi.

4. Wskaźnik realizacji działań

- 1) Liczba przeprowadzonych akcji informacyjnych;
- 2) Liczba udzielonych bezpłatnych porad psychologicznych, godzin terapii, porad psychiatrycznych;
- 3) Liczba nowych podmiotów świadczących wsparcie środowiskowe dla osób z zaburzeniami i chorobami psychicznymi.

5. Określenie realizatora działań

- 1) Jednostki służby zdrowia;
- 2) Jednostki samorządu terytorialnego;
- 3) Jednostki organizacyjne pomocy społecznej i rehabilitacji społecznej i zawodowej;
- 4) Organizacje pozarządowe;
- 5) Media.

6. Środki finansowe na realizację działań

- 1) Środki powiatu i gmin;
- 2) Środki rządowe i samorządu województwa;
- 3) Środki organizacji pozarządowych;
- 4) Środki NFZ;
- 5) Środki Unii Europejskiej;
- 6) Środki prywatne.

Zakres 5: Edukacja

1. Cel główny: Dostosowanie kształcenia do wymagań rynków pracy.

2. Cele szczegółowe:

- 1) Zwiększenie miejsc w żłobkach i przedszkolach;
- 2) Zmniejszenie stopy bezrobocia wśród absolwentów zasadniczych szkół zawodowych, również poprzez umożliwienie podnoszenia wykształcenia i kwalifikacji zawodowych.

3. Działania:

- 1) Animowanie tworzenia i zwiększanie miejsc w już istniejących żłobkach i przedszkolach;
- 2) Realizacja projektów na rzecz zwiększania szans na znalezienie zatrudnienia przez absolwentów zasadniczych szkół zawodowych, w tym we współpracy z pracodawcami;
- 3) Dostosowywanie kierunków kształcenia do aktualnych potrzeb rynku pracy;
- 4) Promowanie i dofinansowywanie kształcenia ustawicznego.

4. Wskaźnik realizacji działań

- 1) Liczba dzieci objętych opieką żłobkową;
- 2) Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym;
- 3) Zmiana stopy bezrobocia absolwentów zasadniczych szkół zawodowych.

5. Określenie realizatora działań

- 1) Jednostki oświatowe;
- 2) Powiatowy Urząd Pracy w Tucholi;
- 3) Jednostki organizacyjne pomocy społecznej;
- 4) Podmioty szkoleniowe realizujące działania na terenie powiatu tucholskiego;
- 5) Pracodawcy.

6. Środki finansowe na realizację działań

- 1) Budżet własne powiatu i gmin;
- 2) Środki rządowe i samorządu województwa;
- 3) Środki Unii Europejskiej;
- 4) Środki prywatne.

Zakres 6: Bezpieczeństwa publiczne, przemoc domowa i uzależnienia

1. Cel główny: poprawa bezpieczeństwa publicznego.

2. Cele szczegółowe:

- 1) Zwiększenie wiedzy na temat praw osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz wiedzy na temat sankcji grożących za popełnianie przestępstw;
- 2) Zapewnienie dostępu do wsparcia dla ofiar przemocy domowej;
- 3) Upowszechnienie wiedzy na temat przeciwdziałania przemocy domowej;
- 4) Zmniejszenie skutków nadużywania substancji psychoaktywnych w powiecie tucholskim.

3. Działania:

- 1) Prowadzenie akcji informacyjnych na temat przemocy domowej oraz przestępczości związanej z narkotykami;
- 2) Udzielanie wsparcia ofiarom przemocy domowej;
- 3) Świadczenie poradnictwa specjalistycznego i pomocy terapeutycznej dla ofiar przemocy w rodzinie;

- 4) Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie;
- 5) Realizacja procedury „Niebieska karta”;
- 6) Prowadzenie akcji informacyjnych na temat uzależnień, w tym o metodach i podmiotach terapeutycznych.

4. Wskaźnik realizacji działań

- 1) Liczba osób, które przebywających w hotelu SOW;
- 2) Liczba osób, które skorzystają z poradnictwa specjalistycznego i terapii dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 3) Liczba osób, które ukończą program korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie;
- 4) Liczba przeprowadzonych przedsięwzięć na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie i przeciwdziałania narkomanii (konferencji, wydanych broszur itp.);
- 5) Liczba zamkniętych „Niebieskich kart”;
- 6) Liczba przeprowadzonych przedsięwzięć na temat uzależnień (konferencji, wydanych broszur itp.).

5. Określenie realizatora działań

- 1) Jednostki samorządu terytorialnego;
- 2) Jednostki organizacyjne pomocy społecznej;
- 3) Organizacje pozarządowe;
- 4) Zespoły Interdyscyplinarne d.s. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- 5) Komenda Powiatowa Policji w Tucholi;
- 6) Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna;
- 7) Gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych;
- 8) Media.

6. Środki finansowe na realizację działań

- 1) Środki powiatu i gmin;
- 2) Środki rządowe i samorządu województwa;
- 3) Środki Unii Europejskie.

Zakres 7: **Budowa systemu wsparcia dla rodzin zastępczych
i wielodzietnych**

1. Cel główny: Poprawa funkcjonowania pieczy zastępczej.

2. Cele szczegółowe:

- 1) Wspieranie funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej;
- 2) Wspieranie funkcjonowania instytucjonalnej pieczy zastępczej.

3. Działania:

- 1) Pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze prowadzących rodzinny dom dziecka;
- 2) Prowadzenie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze;
- 3) Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa dla rodzin zastępczych;
- 4) Działania na rzecz powrotu dzieci do rodzin biologicznych lub przysposobienia dzieci;
- 5) Udzielenie wsparcia finansowego i rzeczowego rodzinom zastępczym i usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej;
- 6) Wspieranie aktywności wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej z terenu powiatu tucholskiego;
- 7) Dostosowanie placówki opiekuńczo-wychowawczych do nowych standardów;
- 8) Rozwój wolontariatu na rzecz rodzin zastępczych;
- 9) Promowanie rodzicielstwa zastępczego.

4. Wskaźnik realizacji działań

- 1) Liczba powstałych zawodowych rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka;
- 2) Liczba osób, które ukończyły szkolenia dla rodzin zastępczych i kandydatów na rodziny zastępcze;
- 3) Liczba rodzin zastępczych, które korzystają ze wsparcia specjalistycznego;
- 4) Liczba dzieci, które powróciły do rodzin biologicznych lub zostały przysposobione;
- 5) Liczba osób, którym udzielono wsparcie specjalistyczne;
- 6) Liczba rodzin zastępczych i usamodzielnionych wychowanków otrzymujących świadczenia;
- 7) Liczba funkcjonujących na terenie powiatu placówek opiekuńczo-wychowawczych dostosowanych do nowych standardów (wiek i liczba wychowanków);
- 8) Liczba przeprowadzonych przedsięwzięć na temat rodzicielstwa zastępczego (konferencji, wydanych broszur itp.);
- 9) Liczba wolontariuszy działających na rzecz rodzin zastępczych.

5. Określenie realizatora działań

- 1) Jednostki samorządu terytorialnego;
- 2) Jednostki organizacyjne pomocy społecznej;
- 3) Organizacje pozarządowe.

6. Środki finansowe na realizację działań

- 1) Środki powiatu i gmin;
- 2) Środki rządowe i samorządu województwa;
- 3) Środki Unii Europejskiej.

IX. Zarządzenie Strategią

Zgodnie z art. 112 ust. 9 za koordynowanie wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Tucholskim odpowiedzialne jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi.

1. Do głównych zadań koordynatora Strategii należy:

- 1) zarządzanie wdrażania Strategią;
- 2) prowadzenie monitoringu i ewaluacji Strategii;
- 3) przedstawianie sprawozdań z realizacji Strategii Radzie Powiatu Tucholskiego oraz innym upoważnionym podmiotom;
- 4) udzielanie informacji na temat Strategii i stopnia jej realizacji;
- 5) gromadzenie dokumentacji związanej ze Strategią;
- 6) przygotowanie modyfikacji do Strategii;
- 7) powoływanie, w miarę potrzeb, zespołów roboczych związanych z wdrażaniem Strategii.

2. Do głównych zadań realizatorów związanych z zarządzaniem Strategią należą:

- 1) informowanie koordynatora Strategii o zrealizowanych działaniach;
- 2) zgłaszanie uwag co do zapisów Strategii, w tym jej proponowanie modyfikacji;
- 3) proponowanie nowych celów strategicznych.

3. Aktualizacja Strategii:

- 1) Uzupełnienie lub modyfikacja Strategii odbywa się na wniosek koordynatora Strategii, realizatorów, niezaangażowanych w realizację strategii podmiotów lub osób fizycznych;
- 2) W celu dokonania modyfikacji Strategii jeden lub więcej podmiotów, o których mowa wyżej musi przedstawić koordynatorowi Strategii propozycję zmian wraz z ich uzasadnieniem. Propozycja winna być przedstawiona w formie pisemnej lub elektronicznej na adres wskazany w ust. 1;
- 3) W celu dokonania zmian strategii koordynator Strategii może powołać zespół roboczy, w skład którego wchodzi specjaliści z obszaru problemowego podlegającego modyfikacji;
- 4) Za proces aktualizacji strategii odpowiada koordynator Strategii.

X. Monitoring i ewaluacja

Monitoring Strategii polegać będą na bieżącej ocenie dokonywanych działań, ich zgodności z zapisami Strategii oraz ich modyfikacji w przypadku ważnych zmian w obszarach objętych Strategią, w tym zmian prawnych mających istotny wpływ na sposób realizacji Strategii. Monitoring jest procesem ciągłym, odbywającym się przez cały okres wdrażania Strategii.

Ewaluacja polegać będzie na ocenie stopnia zrealizowanych celów Strategii (osiągniętych wskaźników). Ewaluacja będzie dokonywana w systemie rocznym, a jej wyniki będą prezentowane przez koordynatora strategii na sesji Rady Powiatu Tucholskiego.

Źródła danych będących podstawą monitoringu i ewaluacji:

1. Dane Głównego Urzędu Statystycznego w zakresie obszarów problemowych.
2. Sprawozdania składane przez realizatorów działań Strategii, w tym sprawozdania finansowe.
3. Informacje przekazywane koordynatorowi wdrażania Strategii przez realizatorów oraz inne podmioty działające w obszarze objętym Strategią.
4. Badania przeprowadzone w obszarach problemowych na terenie powiatu tucholskiego.

XI. Zakończenie

Strategia rozwiązywania problemów społecznych powiatu tucholskiego na lata 2015-2021 jest dokumentem wyznaczającym kierunki działań w długiej perspektywie czasowej. Założenie to wymusza pewien stopień ogólności Strategii ale także możliwość jej modyfikacji. Pojawienie się nowych lub natężenie się istniejących a niewystarczająco opisanych w Strategii problemów społecznych wymusi zmianę tego dokumentu. Rozwój infrastruktury społecznej, pojawianie się nowych form i narzędzi wspierania osób potrzebujących, otwarcie na wielosektorową współpracę, doświadczenie i zasoby ludzkie jakimi dysponują podmioty wspierające z terenu powiatu tucholskiego pozwala jednak wierzyć, że większość problemów społecznych, zarówno starych jak i nowych będzie skutecznie rozwiązywana.

PRZEWODNICZĄCA RADY

Malgorzata Oller